

Mazowiecki Kurator Oświaty

Warszawa, Al. Jerozolimskie 32

KO.SNP-WA.0310-2/07

RAPORT
z realizacji „Planu nadzoru pedagogicznego
Mazowieckiego Kuratora Oświaty”
za rok szkolny 2006/2007

Lipiec 2007

SPIS TREŚCI:

I. Wizytacje	5
II. Badania wybranych zakresów działalności szkoły/placówki.....	9
A. Badania ustalone jako priorytety Mazowieckiego Kuratora Oświaty...	9
B. Inne badania wybranych zakresów działalności szkoły.	28
III. Inne zakresy funkcjonowania szkół i placówek objęte działalnością diagnostyczno – oceniającą	35
IV. Wspomaganie.....	46
V. Przyczyny niepełnej realizacji „Planu nadzoru pedagogicznego Mazowieckiego Kuratora Oświaty”	52
VI. Wnioski – rekomendacje do nadzoru pedagogicznego sformułowane na podstawie przeprowadzonych wizytacji, badań wybranych zakresów działalności szkoły/placówki oraz innej działalności diagnostyczno- oceniającej.....	53
VII. Ewaluacja sprawowania nadzoru pedagogicznego.....	56
VIII. Zadania związane z realizacją przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty polityki oświatowej państwa.....	60

*Każde dziecko ma prawo nie tylko do nauki,
ale także do sukcesu na miarę jego możliwości*
M. Grzegorzewska

Wprowadzenie

Nadzór pedagogiczny jest procesem realizowanym przez kuratora oświaty i dyrektorów, służącym doskonaleniu pracy szkół i placówek. Z tego też względu powinien mieć cechy społecznego dialogu, którego celem w mijającym roku szkolnym było znalezienie odpowiedzi na pytania:

- Jaka jest szkoła/placówka?
- Jaka powinna być dobra szkoła/placówka?
- Co sprawia, że szkoła/placówka jest dobra?
- Jaki sposób sprawowania nadzoru pedagogicznego służy najlepiej dochodzeniu do dobrej szkoły?

W roku szkolnym 2006/2007 nadzór pedagogiczny sprawowany nad szkołami i placówkami regulowany był zapisami :

- rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 23 kwietnia 2004r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego, wykazu stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych, kwalifikacji niezbędnych do sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także kwalifikacji osób, którym można zlecać prowadzenie badań i opracowywanie ekspertyz (Dz.U. z 2004r. Nr 89, poz. 845),
- rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego, wykazu stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych, kwalifikacji niezbędnych do sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także kwalifikacji osób, którym można zlecać prowadzenie badań i opracowywanie ekspertyz (Dz.U. 2006r., Nr 235, poz. 1703).

Zgodnie z zapisami przywołanego powyżej rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2006r. Mazowiecki Kurator Oświaty opracował „Plan nadzoru

pedagogicznego” obowiązujący od 5 lutego do 31 sierpnia 2007r. Obejmował on formy działalności diagnostyczno-oceniającej, którymi w szczególności są: wizytacje oraz badania wybranych zakresów działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkół i placówek.

Ponadto uwzględniał formy działalności wspomagającej, do których należą:

- 1) szkolenia i narady;
- 2) przekazywanie informacji o aktualnych problemach oświatowych i przepisach prawa dotyczących działalności szkół i placówek;
- 3) udział w rozwiązywaniu bieżących problemów dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych szkół i placówek, udzielanie pomocy nauczycielom i dyrektorom szkół i placówek, inspirowanie ich do samodzielnej, innowacyjnej i twórczej działalności oraz wskazywanie właściwego trybu postępowania w konkretnych sprawach;
- 4) upowszechnianie i wdrażanie rozwiązań służących skutecznej realizacji zadań szkół i placówek, w szczególności przez promowanie przykładów dobrych praktyk;
- 5) inspirowanie lub organizowanie współpracy między nauczycielami, szkołami, placówkami, nauczycielami akademickimi, szkołami wyższymi, jednostkami samorządu terytorialnego, organami prowadzącymi szkoły i placówki, Centralną Komisją Egzaminacyjną i okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi oraz stowarzyszeniami i organizacjami, o których mowa w art. 56 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty.

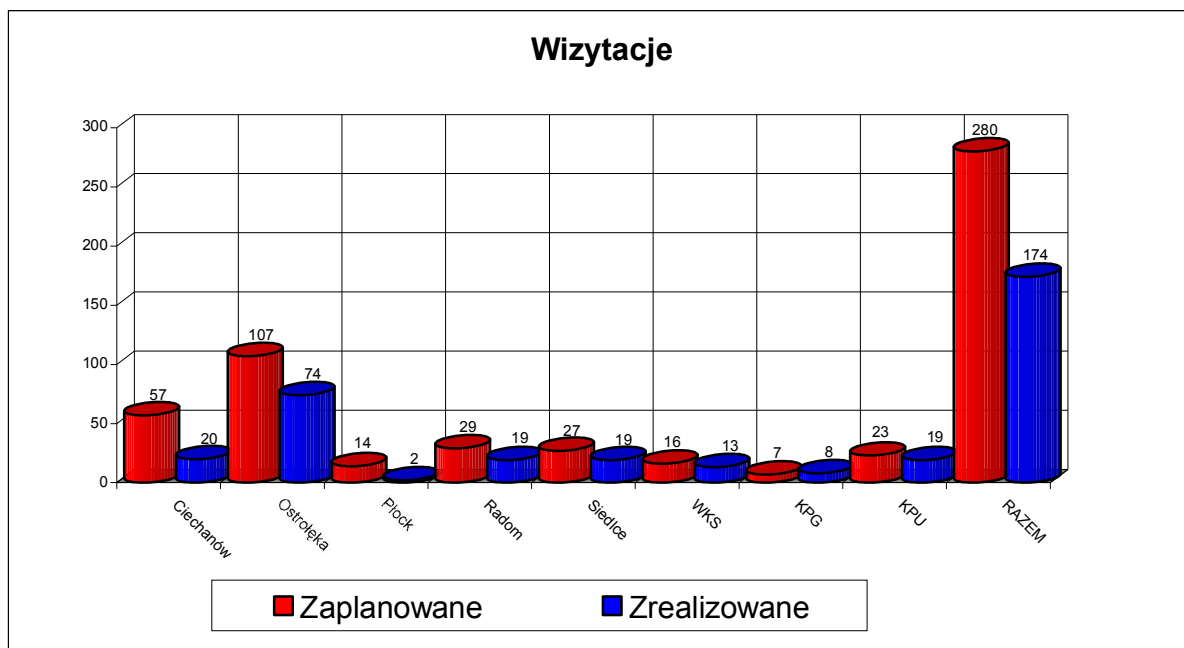
Niniejsze sprawozdanie zawiera informacje o realizacji zadań zapisanych w „Planie nadzoru pedagogicznego Mazowieckiego Kuratora Oświaty”.

I. Wizytacje

1. Zestawienie ilościowe¹

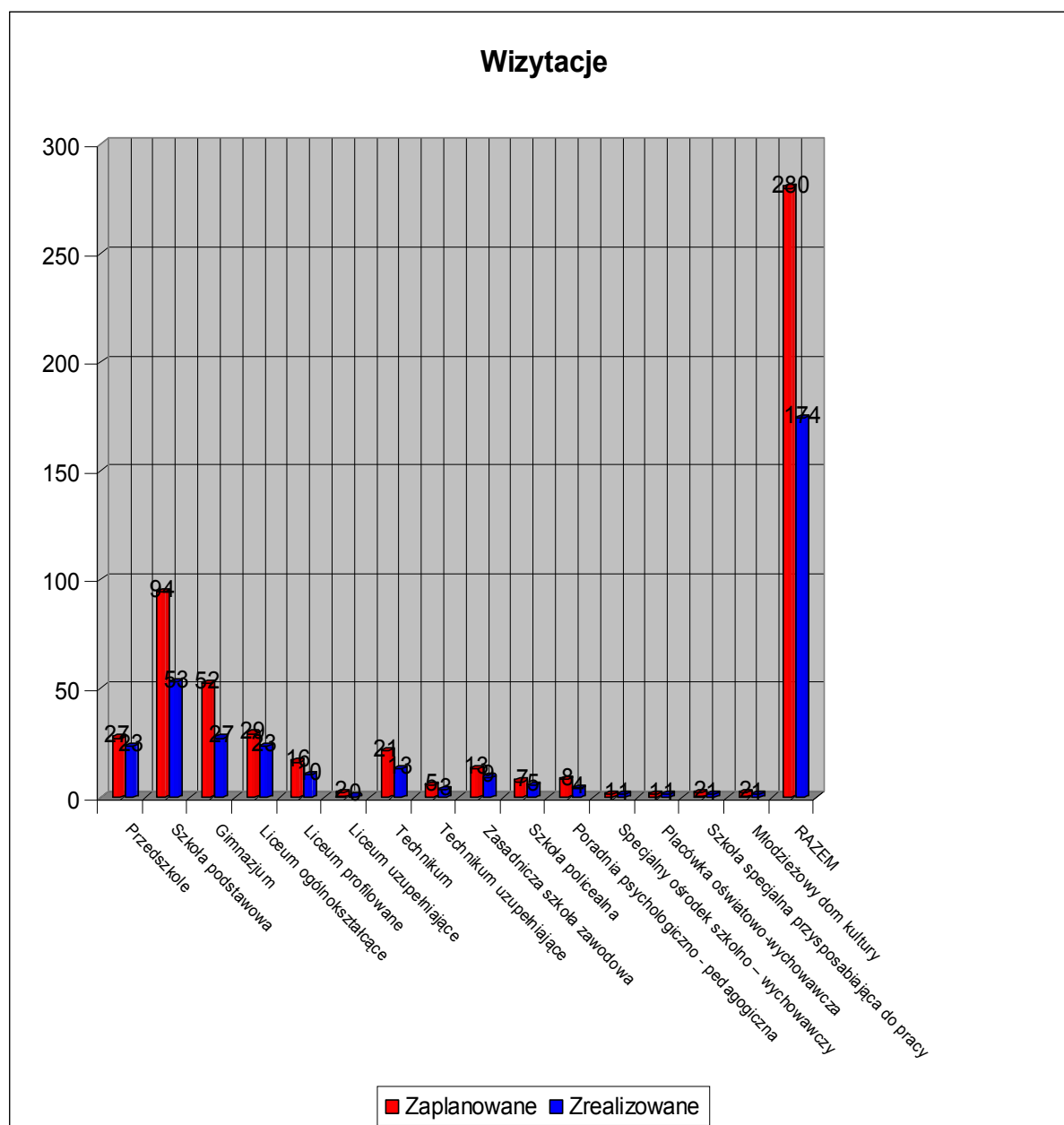
1.1. Liczba wizytacji zaplanowanych i zrealizowanych ogółem - zestawienie tabelaryczne – liczbowe

	Delegatury					Wydziały			RAZEM
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	57	107	14	29	27	16	7	23	280
Zrealizowane	20	74	2	19	19	13	8	19	174

¹ Wszystkie zestawienia ilościowe zawarte w opracowaniu sporządzone zostały na podstawie danych zawartych w sprawozdaniach złożonych przez Wydziały, Delegatury, Zespoły na dzień 29 czerwca 2007r.

1.2. Liczba wizytacji zrealizowanych w poszczególnych typach szkół/placówek

2. Cele i metody pozyskiwania informacji

2.1. Cele wizytacji:

- Podsumowanie sprawowanego nadzoru pedagogicznego za okres od poprzedniej wizytacji.
- Ocena efektów działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i innej statutowej szkoły/placówki za okres 5 lat szkolnych.
- Inspirowanie dyrektorów i nauczycieli do innowacji pedagogicznych, metodycznych i organizacyjnych.

2.2. Metody pozyskiwania informacji przez wizytatora:

- analiza dokumentacji zastanej (w tym zgromadzonej przez wizytatora),
- analiza dokumentacji przebiegu nauczania,
- ankiety,
- rozmowy z dyrektorem, nauczycielami, uczniami, rodzicami,
- wywiad bezpośredni,
- obserwacja,
- hospitacja zajęć prowadzonych przez dyrektora szkoły lub placówki.

Decyzję o wyborze metod uzyskiwania informacji o szkole lub placówce oraz dokumentacji poddawanej analizie podejmował wizytator w zależności od opracowanego zakresu tematycznego wizytacji.

3. Uogólnione wnioski wynikające z przeprowadzonych wizytacji

3.1. Szkoły dysponują pomieszczeniami i wyposażeniem koniecznym do realizacji zadań statutowych. Zapewniają bezpieczne i higieniczne warunki nauki i pracy.

Wydawane zalecenia w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa dotyczyły oznakowania dróg ewakuacyjnych, umieszczenia regulaminów w pracowniach przedmiotowych, zapewnienia uczniom opieki w czasie zajęć edukacyjnych, organizacji zastępstw za nieobecnych nauczycieli, konstruowania tygodniowego rozkładu zajęć dydaktycznych tak, by spełniał wymogi higieny pracy umysłowej.

3.2. Podstawy programowe kształcenia ogólnego na ogół realizowano prawidłowo. W pracy dydaktycznej szkoły należy jednak zwrócić większą uwagę na zadania wynikające z treści ścieżek edukacyjnych, a także na zajęcia edukacyjne z podstaw przedsiębiorczości oraz doradztwo zawodowe.

3.3. Wzmocnienia nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora wymaga realizacja treści programowych kształcenia w zawodzie, z uwzględnieniem praktycznej nauki zawodu oraz prowadzenia dokumentacji w tym zakresie.

W szkołach ponadgimnazjalnych kształcących w zawodach większość nauczycieli korzysta z planów wynikowych uwzględniających przewidywane osiągnięcia uczniów.

3.4. Nie we wszystkich szkołach ramowe plany nauczania realizowano w sposób prawidłowy. Stwierdzone zostały przekroczenia tygodniowego wymiaru godzin zajęć edukacyjnych, określonego w ramowym planie nauczania dla danego typu szkoły.

3.5. Kwalifikacje nauczycieli zapewniały właściwą realizację zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych. Nauczyciele podnosili swoje kwalifikacje i doskonalili umiejętności uwzględniając potrzeby szkoły.

Stwierdzono jednak, że w niektórych szkołach zostali zatrudnieni nauczyciele nieposiadający kwalifikacji do prowadzenia zajęć edukacyjnych z danego przedmiotu, a dyrektorzy szkół nie wystąpili do Mazowieckiego Kuratora Oświaty o wymaganą przepisami zgodę.

3.6. Szkoły starały się zapewnić różnorodne formy pomocy uczniom, realizowały zadania opiekuńcze. Konieczne jest jednak dokonywanie głębokiej analizy przyczyn niepowodzeń szkolnych i wspieranie uczniów w pokonywaniu trudności szkolnych.

Praca wychowawcza wymaga działań ukierunkowanych na eliminację zjawisk negatywnych m.in.: palenia papierosów, używania wulgaryzmów, wagarów (problem obniżonej frekwencji szczególnie uwidacznia się w szkołach ponadgimnazjalnych). Doskonalenia wymagają formy współpracy szkoły z rodzicami.

3.7. Oferta zajęć pozalekcyjnych umożliwia rozwój zainteresowań i uzdolnień uczniów. Stwierdzono jednak, że liczba zajęć pozalekcyjnych w szkołach ponadgimnazjalnych - liceach profilowanych, technikach i zasadniczych szkołach zawodowych - jest niższa niż w pozostałych typach szkół.

3.8. Pozytywnie oceniono prowadzone przez szkoły diagnozowanie wiedzy i umiejętności uczniów, analizę wyników sprawdzianu i egzaminów zewnętrznych oraz wykorzystanie uzyskanych informacji do podnoszenia jakości pracy dydaktycznej.

3.9. Najczęściej wydawane dyrektorom zalecenia dotyczyły:

- dostosowania statutu szkoły lub placówki do obowiązujących przepisów,
- przestrzegania zasad oceniania wewnątrzszkolnego,
- organizowania przez szkoły różnorodnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom o szczególnych potrzebach edukacyjnych,
- prowadzenia dokumentacji przebiegu nauczania.

3.10 W przypadku przedszkoli zwrócono uwagę na konieczność przestrzegania zapisów określających maksymalną liczbę dzieci w oddziale.

II. Badania wybranych zakresów działalności szkoły/placówki

II. A Badania ustalone jako priorytety Mazowieckiego Kuratora Oświaty

Priorytet 1. Mazowieckiego Kuratora Oświaty

„Kształtowanie postaw ucznia – wartości i zasady etyczne w szkolnych programach wychowawczych, ze szczególnym uwzględnieniem wychowania patriotycznego i obywatelskiego.”

Badanie realizowane było w trzech etapach obejmujących:

- badanie postaw obywatelskich uczniów,
- badanie nauczycieli pod kątem realizacji w szkołach elementów wychowania obywatelskiego i patriotycznego,
- analizę szkolnych programów wychowawczych.

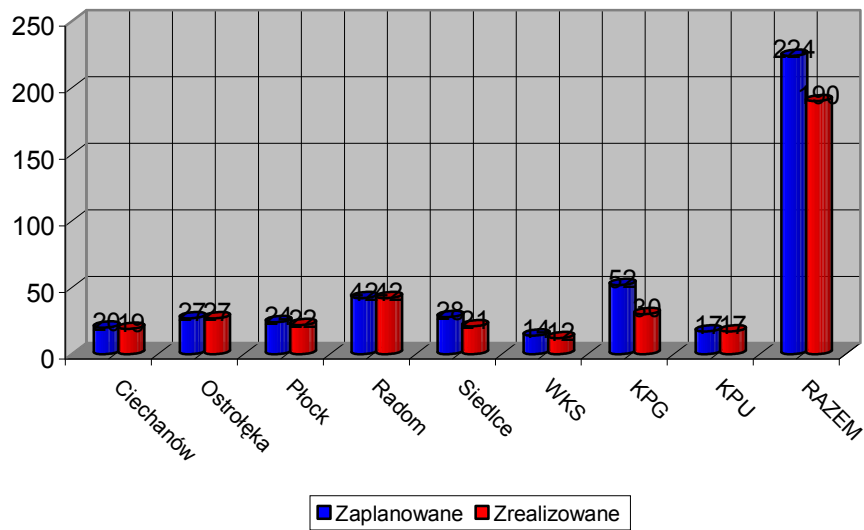
Uzyskane wyniki szczegółowe opisane zostały w sporządzonym raporcie.

1. Zestawienie ilościowe

1.1. Liczba szkół objętych badaniem - plan i realizacja ogółem

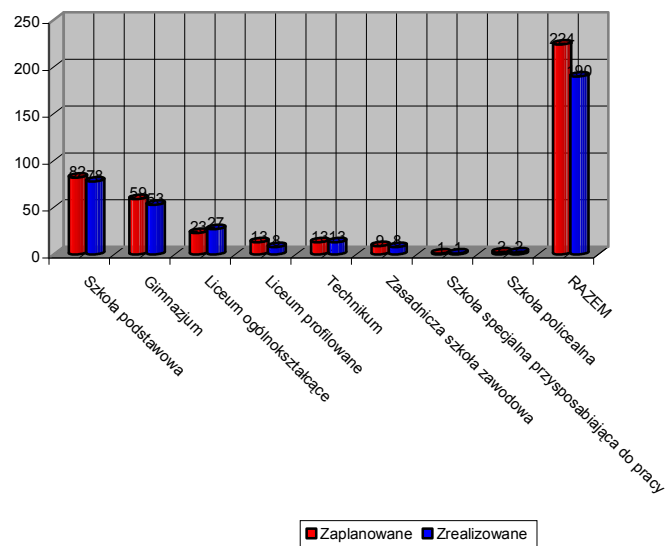
	Delegatury					Wydziały			RAZEM
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	20	27	24	42	28	14	52	17	224
Zrealizowane	19	27	22	42	21	12	30	17	190

Piorytet 1

1.2. Liczba szkół objętych badaniem - wg typów

Priorytet 1

2. Cele i metody pozyskiwania informacji, narzędzia zastosowane w badaniu.

2.1. Badanie postaw obywatelskich uczniów.

Cel badania:

Celem badania przeprowadzonego w marcu 2007r. w szkołach województwa mazowieckiego był opis czynnej i biernej postawy obywatelskiej ucznia.

Narzędzia zastosowane w badaniu:

Ankieta dla uczniów szkoły:

- podstawowej,
- gimnazjum,
- szkoły ponadgimnazjalnej.

2.2. Badanie nauczycieli pod kątem realizacji w szkołach elementów wychowania obywatelskiego i patriotycznego.

Cel badania:

Celem badania przeprowadzonego w marcu 2007r. w szkołach województwa mazowieckiego było opisanie wpływu nauczyciela oraz realizowanych przez niego elementów wychowania obywatelskiego i patriotycznego na postawy ucznia.

Narzędzia zastosowane w badaniu:

- ankieta dla nauczycieli

Próba badawcza:

Badaniem objętych zostało po dwóch nauczycieli, którzy uczą wybraną klasę, w tym:

1. wychowawca,
2. nauczyciel wskazany przez dyrektora, z zachowaniem zasady, że nie powinien to być nauczyciel informatyki; wyłączenie nauczyciela informatyki wynikało z przyjętego założenia, że uczniowie interaktywnie wypełniali ankiety w szkole, na ogół w pracowni informatycznej.

2.3. Analiza szkolnych programów wychowawczych.

Cel badania:

Celem badania przeprowadzonego w marcu 2007r. była ocena szkolnych programów wychowawczych pod kątem tego, czy zawierają treści dotyczące wychowania obywatelskiego i patriotycznego.

Narzędzia zastosowane w badaniu:

- arkusz do analizy szkolnego programu wychowawczego (analiza źródeł zastanych).

Próba badawcza:

Badanie szkolnych programów wychowawczych zostało przeprowadzone w szkołach: podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych (w tym: liceach ogólnokształcących, liceach profilowanych, technikach i zasadniczych szkołach zawodowych).

3. Uogólnione wnioski wynikające z badania

3.1. Analiza ankiet pokazała, że większość uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych cechuje bierna postawa obywatelska. W większości znają oni polskie święta oraz symbole narodowe. Uczniowie wiedzą czym jest patriotyzm. Należy jednak zaznaczyć, iż dla większości uczniów szkół podstawowych patriotyzm był przejawem biernej postawy obywatelskiej, natomiast dla przeważającej części młodzieży ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych jest on przejawem czynnej postawy obywatelskiej. Na uwagę zasługuje również fakt, iż zdecydowana większość młodzieży ponadgimnazjalnej interesuje się tym, co dzieje się na polskiej scenie politycznej.

3.2. Z analizy badań wynika, iż uczniów cechuje także czynna postawa obywatelska. Większość młodzieży ze szkół podstawowych i gimnazjalnych angażuje się w różnego rodzaju działania społeczne na rzecz środowiska lokalnego oraz aktywnie działa w organizacjach o charakterze wolontarystycznym. Wskaźnikiem aktywności obywatelskiej większości uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych jest również ich działalność w różnego rodzaju zajęciach pozalekcyjnych oraz zainteresowanie czynnym uczestnictwem w życiu szkoły. Na uwagę zasługuje także fakt, iż uczniowie szkół ponadgimnazjalnych znacznie chętniej niż uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów kandydują w wyborach do samorządu szkolnego. Natomiast młodzież ze szkół podstawowych i gimnazjalnych chętniej kandyduje w wyborach do samorządu klasowego. Warto również podkreślić, iż młodzież ponadgimnazjalna na ogół dosyć chętnie uczestniczy

w organizowanych na terenie szkoły różnego rodzaju prawyborach, np. prezydenckich, parlamentarnych czy też samorządowych. Ponadto młodzież ponadgimnazjalna, która interesuje się polską sceną polityczną, w większości aktywnie działa w wolontariacie.

3.3. Przeprowadzone badania pokazują także, że dla większości uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych najważniejsze są wartości kolektywne i konkretne, takie jak: koleżeństwo/przyjaźń, udane życie rodzinne, czy też szacunek do drugiego człowieka, które charakteryzują prospołeczną postawę życiową. Jednocześnie warto podkreślić, iż dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych ważne są także wartości indywidualistyczne (np. nonkonformizm).

3.4. Dla większości uczniów szkół podstawowych i ponadgimnazjalnych wzorem do naśladowania są przede wszystkim rodzice, papież oraz bohater narodowy. Natomiast dla młodzieży gimnazjalnej takim wzorem są przede wszystkim polscy sportowcy.

3.5. Badanie to pokazuje również kto wśród uczniów poszczególnych typów szkół cieszy się największym zaufaniem. Dzieci ze szkół podstawowych największe zaufanie mają do rodziców (to właśnie do rodziców najczęściej się zwracają, gdy potrzebują pomocy/wsparcia). Dla porównania młodzież gimnazjalna największym zaufaniem darzy psychologa szkolnego, natomiast wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych największym zaufaniem cieszy się policja.

Dokonując syntezy wyników przeprowadzonych badań powiedzieć zatem należy, iż uczniowie wszystkich typów szkół wykazywali bierną i czynną postawę obywatelską.

Po przeanalizowaniu programów wychowawczych, a także wyników badań nauczycieli można powiedzieć, iż częściowo zweryfikowana została hipoteza zerowa: elementy wychowania obywatelskiego i patriotycznego realizowane przez nauczycieli wpływają na kształtowanie czynnej i biernej postawy obywatelskiej. Badania pokazały zarazem, iż nauczyciele nie są jedynym źródłem kształtowania się obydwu komponentów postawy obywatelskiej uczniów.

Wysokie wskazania młodszej grupy uczniów na takie autorytety moralne jak Jan Paweł II mogą świadczyć o znaczącym wpływie Kościoła Katolickiego na postawy obywatelskie dzieci. Jednocześnie znaczącą rolę odgrywają w każdej grupie wiekowej rodzice czy też dziadkowie. Ponadto na poziomie szkoły gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej stosunkowo duże znaczenie w kształtowaniu patriotyzmu wśród młodych ludzi odgrywają inne wzorce osobowe jakimi są np. odnoszący sukcesy polscy sportowcy.

Niemniej jednak, opisywane przez nauczycieli przykłady działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej, w szczególności u młodszej grupy uczniów, mają odzwierciedlenie zarówno w ich czynnych jak i biernych postawach obywatelskich.

Ogląd programów wychowawczych wykazał, iż zawierają one treści dotyczące wychowania patriotycznego i obywatelskiego uczniów.

Jednocześnie analiza dokumentów pokazała rzeczywiste, bogate w formy praktyki realizowania programów wychowania patriotycznego i obywatelskiego jakie funkcjonują w szkołach.

Wydawane przez wizytatorów w 3 etapie badania zalecenia wynikające z analizy szkolnych programów wychowawczych dotyczyły przede wszystkim: zaktualizowania treści zawartych w szkolnych programach wychowawczych i skorelowania ich z zapisami zawartymi w podstawie programowej kształcenia ogólnego. Wskazywano też na konieczność uszczegółowienia form i sposobów realizacji treści programowych dotyczących wychowania patriotycznego i obywatelskiego.

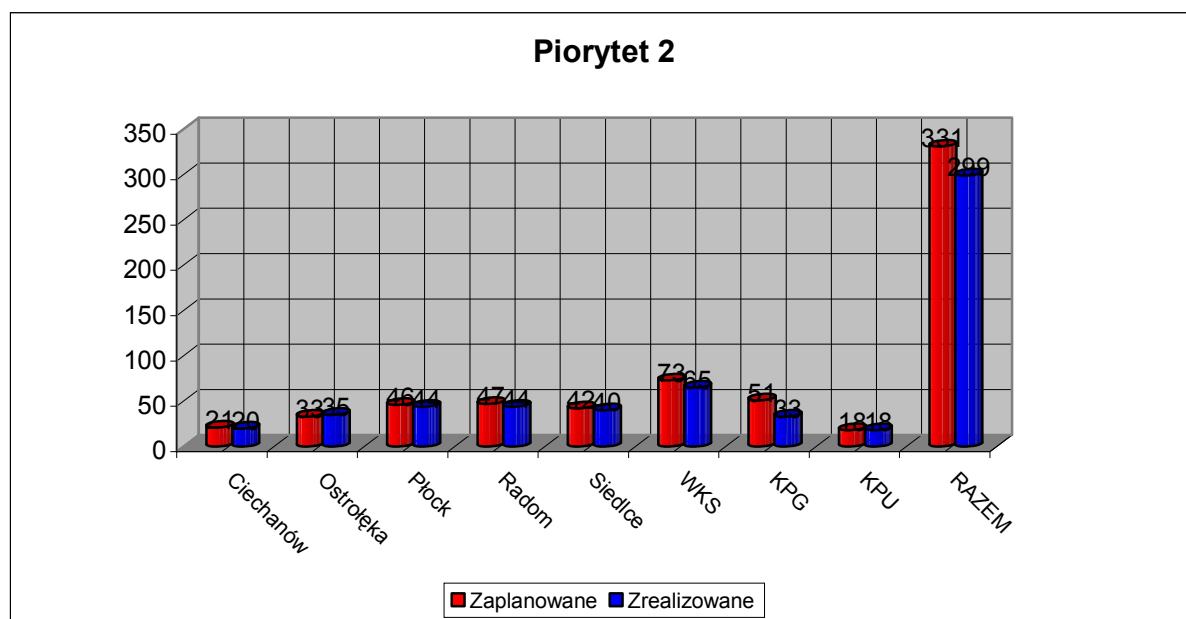
Priorytet 2. Mazowieckiego Kuratora Oświaty

„Szkoła rodzice. Wspomaganie przez szkołę wychowawczej funkcji rodziny, ze szczególnym zwróceniem uwagi na udział rodziców w planowaniu i realizacji zadań statutowych szkoły.”

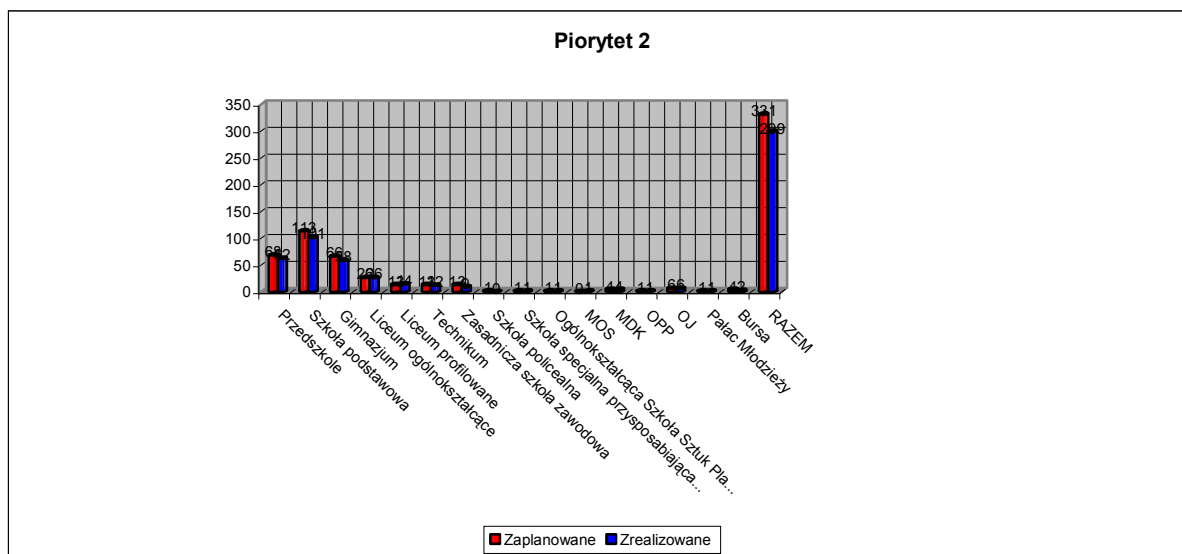
1. Zestawienie ilościowe.

1.1. Liczba szkół objętych badaniem – plan i realizacja ogółem

	Delegatury					Wydziały			RAZEM
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	21	33	46	47	42	73	51	18	331
Zrealizowane	20	35	44	44	40	65	33	18	299

1.2. Liczba szkół objętych badaniem – wg typów

2. Cele i metody pozyskiwania informacji

2.1. Cele badania:

- rozpoznanie udziału rodziców w planowaniu i realizacji statutowych zadań szkoły,
- diagnoza współpracy szkoły z rodzicami.

2.2. Metody badania:

- wywiad bezpośredni z dyrektorem (kwestionariusz badania),
- wywiad z przedstawicielem rady rodziców (kwestionariusz badania),
- wywiad z rodzicami uczniów i wychowanków (ankietę dla rodzica).

2.3. Próba badawcza, procedura badania:

Badaniem zostało objętych 5% nadzorowanych przez wydziały i delegatury: przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych (w tym licea ogólnokształcące, licea profilowane, technika, zasadnicze szkoły zawodowe), młodzieżowych ośrodków socjoterapii i młodzieżowych ośrodków wychowawczych. W każdym przedszkolu, szkole i placówce przeprowadzono: wywiad z dyrektorem szkoły i przedstawicielem rady rodziców oraz ankietę z dwójgiem rodziców z każdego oddziału klasowego czy przedszkolnego (dobór rodziców następował według przekazanej wizytatorom instrukcji).

2.4. Termin badania:

Badanie zostało przeprowadzone przez wizytatorów nadzorujących przedszkola, szkoły i placówki w terminie od stycznia do marca 2007 roku.

3. Uogólnione wnioski wynikające z badania

3.1. W większości tj. 91,32% badanych szkół na terenie województwa mazowieckiego działa rada rodziców.

3.2. W 15,42% badanych szkół obok rady rodziców działa także rada szkoły, w 85,5% szkół rada szkoły nie działa.

3.3. W 79,15% szkół, w których jak wykazało badanie działa rada rodziców, statuty zawierały zapisy dotyczące jej kompetencji oraz określały zakresy jej działalności.

3.4. W większości szkół rodzice współpracują przy opracowywaniu szkolnego programu wychowawczego i profilaktyki. Duża grupa rodziców uważa jednak, iż szkoła nie motywuje ich wystarczająco do pracy nad powyższymi dokumentami. Więcej rodziców angażuje się w realizację zadań wynikających z programu wychowawczego i profilaktyki niż w samo ich opracowywanie.

3.5. 98,8% badanych szkół deklarowało, że udzielało pomocy uczniom w sytuacjach trudnych, natomiast pomoc rodzicom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych udzielało 77,5% badanych szkół.

3.6. W roku szkolnym 2005/2006 rodzice w badanych szkołach/placówkach skierowali 146 uwag i wniosków do dyrektorów oraz organów prowadzących. W roku szkolnym 2006/2007 skierowano ich 152.

Zgłaszane uwagi i wnioski do pracy szkół dotyczyły najczęściej:

- podniesienia poziomu bezpieczeństwa uczniów,
- organizacji zajęć pozalekcyjnych,
- poprawy bazy lokalowej,
- wzbogacenia oferty zajęć dodatkowych,
- pracy nauczycieli, ich kwalifikacji, przydziału do poszczególnych klas i grup,
- zakupu pomocy dydaktycznych,
- rozwiązywania problemów wychowawczych ,
- zapewnienia pomocy medycznej,
- zakupu podręczników i strojów uczniowskich.

3.7. 45% rodziców jest zadowolonych ze współpracy z badanymi szkołami. Niezadowolonych jest 32% rodziców (brak oceny 23%). Brak zadowolenia rodziców wynika m.in. z faktu, że nie czują się zaproszeni przez dyrektorów do autentycznej współpracy opartej na partnerstwie, w tym do podejmowania decyzji w sprawach naprawdę istotnych.

Wśród dyrektorów badanych szkół tylko 30% jest zadowolonych ze współpracy z rodzicami. Brak zadowolenia dyrektorów ze współpracy wynika m.in. z małego, ich zdaniem, zaangażowania rodziców w problemy i funkcjonowanie szkół.

3.8. Na terenie badanych szkół i placówek działa ponad 300 stowarzyszeń i organizacji, których celem statutowym jest poszerzanie oferty działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej. Najwięcej takich organizacji współpracuje ze szkołami podstawowymi.

Analiza uzyskanych wyników wskazuje, że dotychczasowe działania w zakresie współpracy szkoły z rodzicami powinny być kontynuowane. Zarazem jednak wskazane jest większe angażowanie rodziców do planowania i realizacji zadań statutowych szkoły czy placówki. Należy także zwrócić uwagę na prawidłowy dobór tematyki pogadanek i spotkań z rodzicami, tak by mogli oni czuć się autentycznymi partnerami nauczycieli.

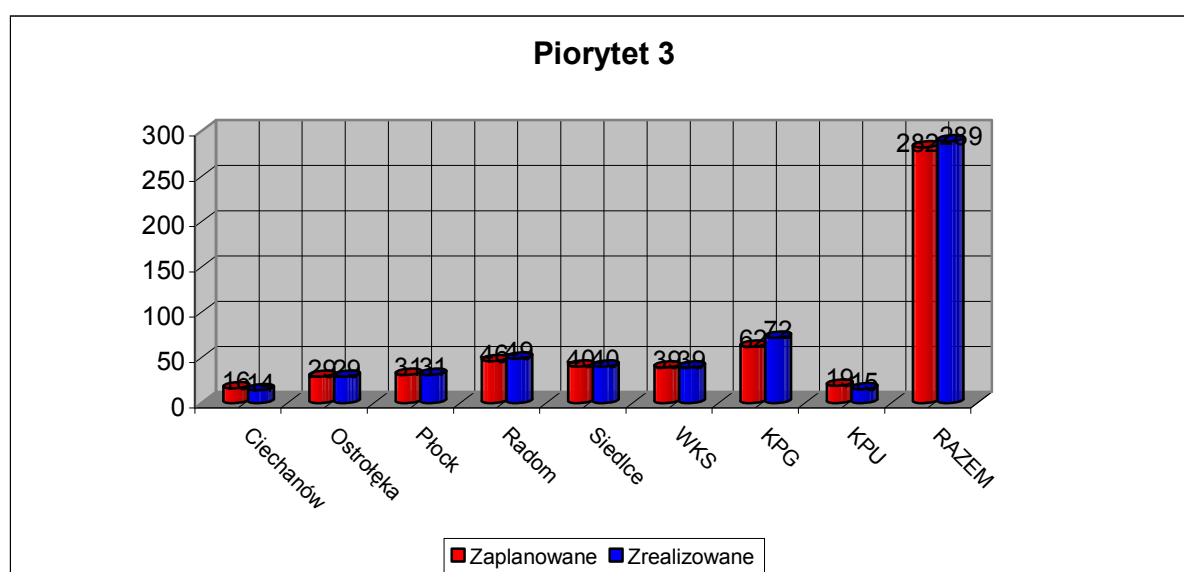
Priorytet 3. Mazowieckiego Kuratora Oświaty

„Realizacja przez szkoły i placówki zaleceń zawartych w orzeczeniach i opiniach poradni psychologiczno – pedagogicznych.”

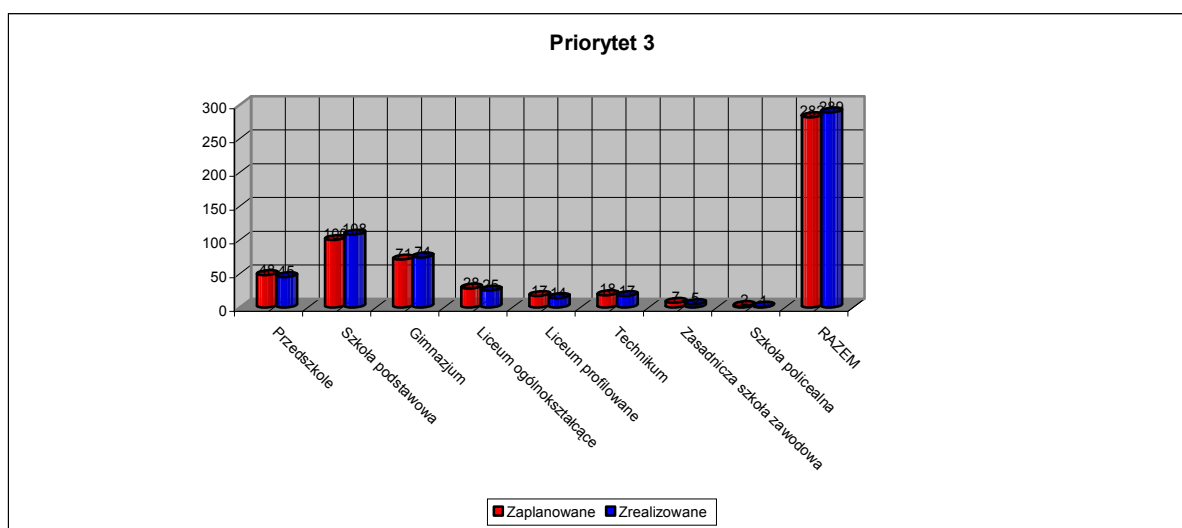
3. Zestawienie ilościowe

3.1. Liczba szkół objętych badaniem – plan i realizacja ogółem ogółem

	Delegatury					Wydziały			RAZEM
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	16	29	31	46	40	39	62	19	282
Zrealizowane	14	29	31	49	40	39	72	15	289

3.1. Liczba szkół objętych badaniem – wg typów

4. Cele i metody pozyskiwania informacji

4.1. Cele badania:

- ocena poziomu realizacji zaleceń zawartych w opiniach i orzeczeniach,
- ocena kwalifikacji nauczycieli prowadzących zajęcia z uczniami posiadającymi opinie lub orzeczenia wydane przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

2.2. Metody badania:

- wywiad bezpośredni z dyrektorem (kwestionariusz badania),
- ankieta wypełniana przez dyrektora szkoły,
- analiza dokumentacji .

2.3. Próba badawcza, procedura badania:

Badanie realizowane było dwuetapowo:

I etap badań – badanie ilościowe

Badanie zostało przeprowadzone we wszystkich przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych (wszystkie typy) na terenie województwa mazowieckiego. Polegało na wypełnieniu przez dyrektorów szkół ankiet zbierających informacje ilościowe dotyczące;

- liczby uczniów posiadających opinie (z podziałem na przyczyny wydania opinii),
- liczby uczniów posiadających orzeczenia (z podziałem na przyczyny i rodzaj wydanego orzeczenia),
- liczby uczniów upośledzonych umysłowo w stopniu głębokim, zamieszkujących w obwodzie szkoły oraz objętych obowiązkiem szkolnym.

II etap badań – badanie jakościowe

Badanie zostało przeprowadzone w losowo wybranych szkołach – 5% szkół z terenu województwa mazowieckiego. W każdej z wybranych szkół poddano analizie:

- minimum 5 opinii, wydanych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne,
- minimum 5 orzeczeń, wydanych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

Badanie przebiegało wg opracowanego *Kwestionariusza badania dotyczącego realizacji przez szkoły/placówki zaleceń zawartych w orzeczeniach i opiniach poradni psychologiczno-pedagogicznych*.

3. Uogólnione wnioski wynikające z badania

3.1. Najliczniejszą grupę uczniów posiadających opinie wydane przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne są uczniowie gimnazjów – 7,34%, a następnie uczniowie szkół ponadgimnazjalnych – 6,25%, szkół podstawowych – 3,14% i przedszkoli. Dzieciom objętym opieką przedszkolną poradnie najczęściej wydawały opinie w sprawach odroczenia rozpoczęcia obowiązków szkolnego (32,37%) oraz w sprawach dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych uczniów z powodu zaburzeń lub odchyleń rozwojowych, a także specyficznych trudności w uczeniu się (25,67% wydanych opinii).

3.2. Najczęstszą przyczyną wydawania opinii uczniom szkół podstawowych – aż 62,07% % wszystkich wydanych opinii - było dostosowanie wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych uczniów, u których stwierdzono zaburzenia, odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się. Zaobserwowano tendencję, iż liczba uczniów otrzymujących opinie w powyższych sprawach sukcesywnie wzrasta. Innymi przyczynami wydawania uczniom szkół podstawowych opinii były ich problemy edukacyjne, logopedyczne, ADHD, trudności i zaburzenia emocjonalne – w sprawach takich wydano 11,95% opinii. Także i w tych sprawach wystąpiła tendencja wzrostowa.

3.3. Uczniom gimnazjów poradnie najczęściej, bo aż w 65,35%, wydały opinie w sprawie dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych uczniów, u których stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymogom. Innymi przyczynami wydawanych

gimnazjalistom opinii są różnego typu zaburzenia i trudności emocjonalne, problemy logopedyczne, ADHD, trudności edukacyjne i wychowawcze w szkole.

3.4. Uczniom szkół ponadgimnazjalnych poradnie najczęściej, bo aż w 70,4%, wydały opinie w sprawie dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych uczniów, u których stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymogom. Najwięcej z w/w przyczyn poradnie wydały opinii uczniom liceów ogólnokształcących (55,54%), najmniej uczniom liceów profilowanych i zasadniczych szkół zawodowych.

3.5. Najwięcej opinii wydawanych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne uczniom gimnazjów, może świadczyć o kumulacji niekorzystnych czynników negatywnie wpływających na funkcjonowanie tej grupy uczniów.

3.6. Najwięcej opinii wydawanych jest uczniom gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych przed egzaminami: gimnazjalnym, maturą, egzaminem potwierdzającym kwalifikacje zawodowe.

3.7. Niepokojący jest fakt zwiększania się liczby wydawanych opinii i orzeczeń wraz z przechodzeniem uczniów na wyższe etapy edukacyjne. Im wyższy etap edukacyjny tym większa liczba wydawanych opinii i orzeczeń. Może to wskazywać na niedostateczną diagnozę zaburzeń, odchyleń rozwojowych czy specyficznych trudności u uczniów we wczesnych latach szkolnych.

3.8. Zalecenia wydawane przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne zawarte w opiniach i orzeczeniach nie były w pełni realizowane – realizowało je w pełni w 83% szkół objętych badaniem, zaś częściowo 17% szkół.

3.9. Najczęstszymi przyczynami nierealizowania zaleceń poradni jest brak kwalifikacji nauczycieli i pedagogów do prowadzenia specjalistycznych zajęć, brak współpracy rodziców ze szkołą oraz brak motywacji ze strony nauczycieli.

3.10. Dzieciom objętym opieką przedszkolną poradnie wydały – 4,29 % orzeczeń o potrzebie nauczania indywidualnego w stosunku do wszystkich typów wydanych orzeczeń. Uczniom szkół podstawowych wydano – 10,8% orzeczeń. Uczniom szkół gimnazjalnych wydano – 12,05 %. Uczniom szkół ponadgimnazjalnym wydano – 11,86% orzeczeń, w tej

grupie najwięcej orzeczeń o potrzebie nauczania indywidualnego otrzymali uczniowie liceów ogólnokształcących i liceów profilowanych.

3.11. Przedszkolakom poradnie wydały – 11,75% orzeczeń o potrzebie uczestniczenia w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych. Uczniowie szkół podstawowych otrzymali 14,24% orzeczeń, uczniom gimnazjów poradnie wydały 14,26% orzeczeń o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych. Poradnie psychologiczno-pedagogiczne wydały uczniom szkół ponadgimnazjalnych 8,41% orzeczeń. Żaden z uczniów liceum profilowanego na terenie województwa mazowieckiego nie otrzymał orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych - zespołowych, natomiast orzeczenie takie otrzymało tylko 17 uczniów liceum ogólnokształcącego i 11 uczniów technikum.

3.12. Niepokojące są pojawiające się braki w profesjonalnej opiece nad uczniami posiadającymi orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych. Jak wykazały badania aż 70% osób pracujących z tymi uczniami nie posiada doświadczenia i wymaganych kwalifikacji.

Zarazem na uwagę zasługuje:

- różnorodność form pomocy udzielanej uczniom na zajęciach edukacyjnych (najlepsza sytuacja w tej mierze jest w szkołach podstawowych; mniej korzystna w szkołach ponadgimnazjalnych),
- skuteczne motywowanie rodziców do systematycznej współpracy z nauczycielami,
- dostosowywanie programów edukacyjnych do indywidualnych możliwości psychofizycznych uczniów
- zdarza się, że zajęcia specjalistyczne prowadzone są przez nauczycieli nieodpłatnie lub przydzielane są one z godzin do dyspozycji dyrektora szkoły. Istnieje ponadto potrzeba doskonalenia nauczycieli, szczególnie w zakresie pedagogiki specjalnej.

Zrealizowane w roku szkolnym 2006/2007 badanie wskazało na potrzebę bardziej pogłębionej analizy zagadnień związanych z :

- zawartością opinii i orzeczeń wydanych przez poradnie oraz ich przydatnością w realizowanym z uczniami procesie kształcenia,
- poziomem realizacji zaleceń zawartych w opiniach i orzeczeniach wydanych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

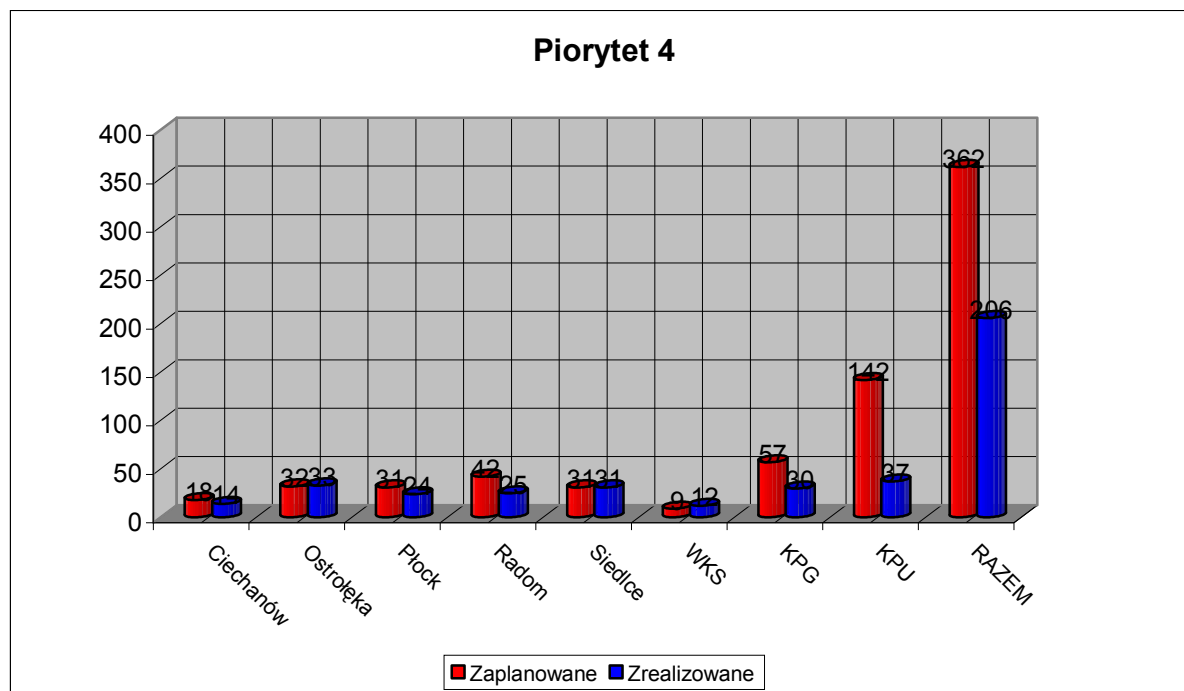
Priorytet 4. Mazowieckiego Kuratora Oświaty

„Organizacja i przebieg procesu kształcenia oraz efekty kształcenia ze szczególnym uwzględnieniem wyników sprawdzianu i egzaminów zewnętrznych.”

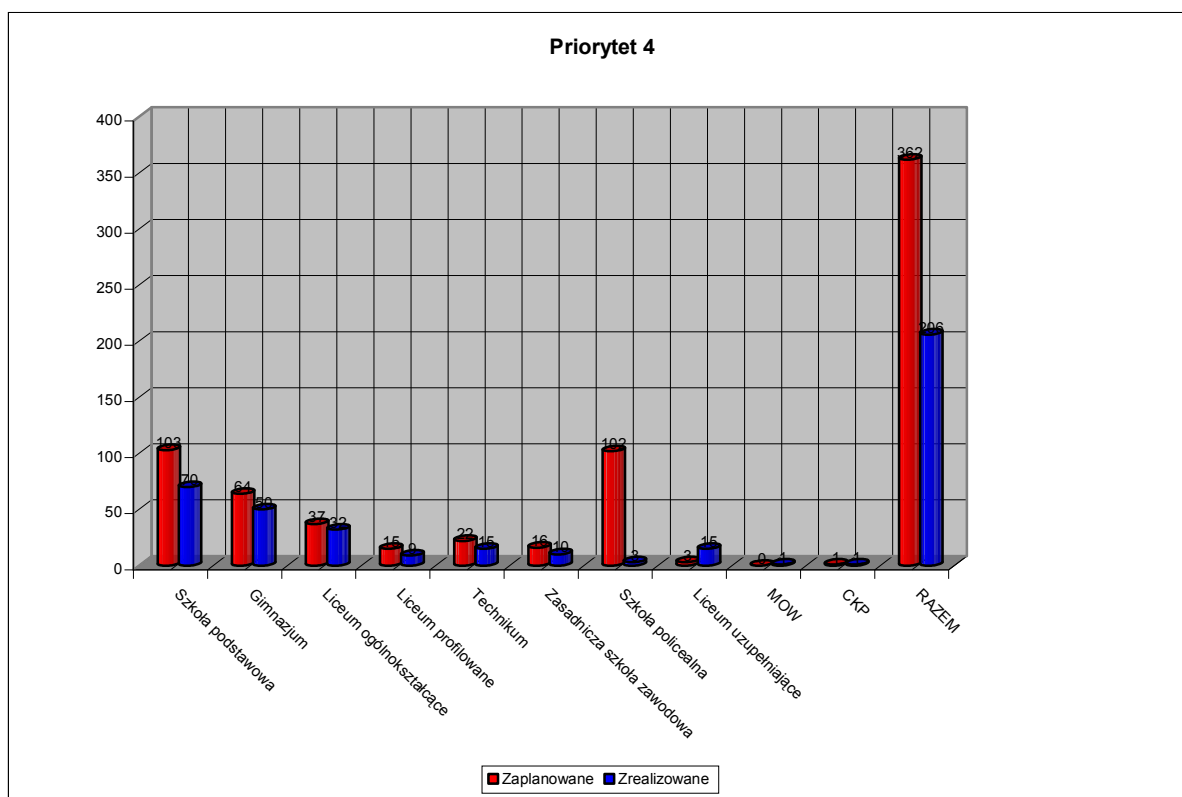
1. Zestawienie ilościowe

1.1. Liczba szkół objętych badaniem – plan i realizacja ogółem

	Delegatury					Wydziały			RAZEM
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	KPG	KPU	
Zaplanowane	18	32	31	42	31	9	57	142	362
Zrealizowane	14	33	24	25	31	12	30	37	206

1.2. Liczba szkół objętych badaniem – wg typów

2. Cel badania i metody pozyskiwania informacji

2.1 Cel badania:

- rozpoznanie pracy szkół w zakresie objętym treścią priorytetu w tym zwrócenie uwagi na przestrzeganie zasad oceniania uczniów w szkołach i rolę pracy domowej ucznia.

2.2. Narzędzia zastosowane w badaniu:

- kwestionariusz ankiety dla uczniów,
- kwestionariusz ankiety dla rodziców,
- kwestionariusz ankiety dla nauczycieli,
- kwestionariusz badania dotyczący organizacji i przebiegu procesu kształcenia oraz efektów kształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem wyników sprawdzianu i egzaminów zewnętrznych.

2.3. Metody badania:

analiza dokumentacji, ankieta dla nauczycieli, uczniów i rodziców, rozmowa informacyjno - wyjaśniająca z dyrektorem szkoły, ogląd pomieszczeń szkolnych.

3. Uogólnione wnioski wynikające z badania

3.1. Szkolne plany nauczania są na ogół zgodne z ramowymi planami nauczania. W nielicznych przypadkach stwierdzono przekroczenie tygodniowego wymiaru zajęć dydaktycznych, określonego dla danego typu szkoły.

3.2. Szkolne zestawy programów nauczania uwzględniają całość podstawy programowej kształcenia ogólnego, kształcenia w zawodzie, kształcenia w profilu. Podlegają one modyfikacjom głównie ze względu na wyniki sprawdzianu lub egzaminów zewnętrznych, wyniki klasyfikowania i promowania oraz zainteresowania i możliwości uczniów.

3.3. Szkoły zapewniają rozwój zainteresowań i uzdolnień uczniów, organizując zajęcia pozalekcyjne: przedmiotowe, artystyczne i sportowe. Na ten cel coraz częściej przeznaczane są godziny do dyspozycji dyrektora szkoły. Należy zaznaczyć, że niektórzy nauczyciele z własnej inicjatywy i nieodpłatnie prowadzą dodatkowe zajęcia pozalekcyjne dla uczniów zdolnych lub mających trudności w nauce.

3.4. Szkoły dokonują analizy kontekstowej wyników egzaminów zewnętrznych.

3.5. Nauczyciele planują swoją pracę sporządzając przede wszystkim rozkłady materiału, coraz częściej stosują też plany wynikowe (dotyczy to głównie szkół ponadgimnazjalnych).

3.6. Szkoły zapoznają uczniów i rodziców z zasadami oceniania.

Niepokój jednak budzi nieprzestrzeganie zasad oceniania przez niektórych nauczycieli oraz nieuwzględnianie możliwości ucznia przy zadawaniu pracy domowej. Na pytanie dotyczące różnicowania pracy domowej w zależności od możliwości ucznia, odpowiedzi twierdzącej udzieliło tylko 17% uczniów szkół ponadgimnazjalnych, 37% uczniów gimnazjów oraz 60% uczniów szkół podstawowych.

3.7. Z ankiet skierowanych do uczniów wynika, że w razie trudności w nauce korzystają oni z pomocy rodziny, kolegów, rzadko zwracają się z tym problemem do nauczyciela. Większość badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych twierdziła, że przy pisaniu prac domowych korzysta z gotowych źródeł.

3.8. Doskonalenia wymaga sprawowanie wewnętrznego nadzoru pedagogicznego. Nadzór pedagogiczny sprawowany przez dyrektorów należy ukierunkować na:

- hospitowanie organizacji pracy uczniów na lekcji ze szczególnym zwróceniem uwagi na sposób i celowość zadawania pracy domowej ucznia,
- diagnozowanie współpracy nauczycieli z rodzicami na rzecz wdrażania uczniów do samodzielnego odrabiania pracy domowej,
- monitorowanie przestrzegania przez nauczycieli obowiązujących zasad oceniania,
- doskonalenie sposobu przeprowadzania pogłębionej analizy wyników egzaminów zewnętrznych.

Wskazane jest inspirowanie nauczycieli do udziału w szkoleniach w zakresie doskonalenia:

- umiejętności zadawania pracy domowej;
- przeprowadzania analizy programów nauczania zarówno w kontekście komplementarności z podstawą programową, jak i kształcenia umiejętności opisanych w standardach wymagań egzaminacyjnych;
- analizy i interpretacji wyników egzaminów zewnętrznych oraz formułowania wniosków; tworzenia planów wynikowych.

Uwaga końcowa: Z przeprowadzonych badań sporządzane są szczegółowe raporty.

II.B. Inne badania wybranych zakresów działalności szkoły

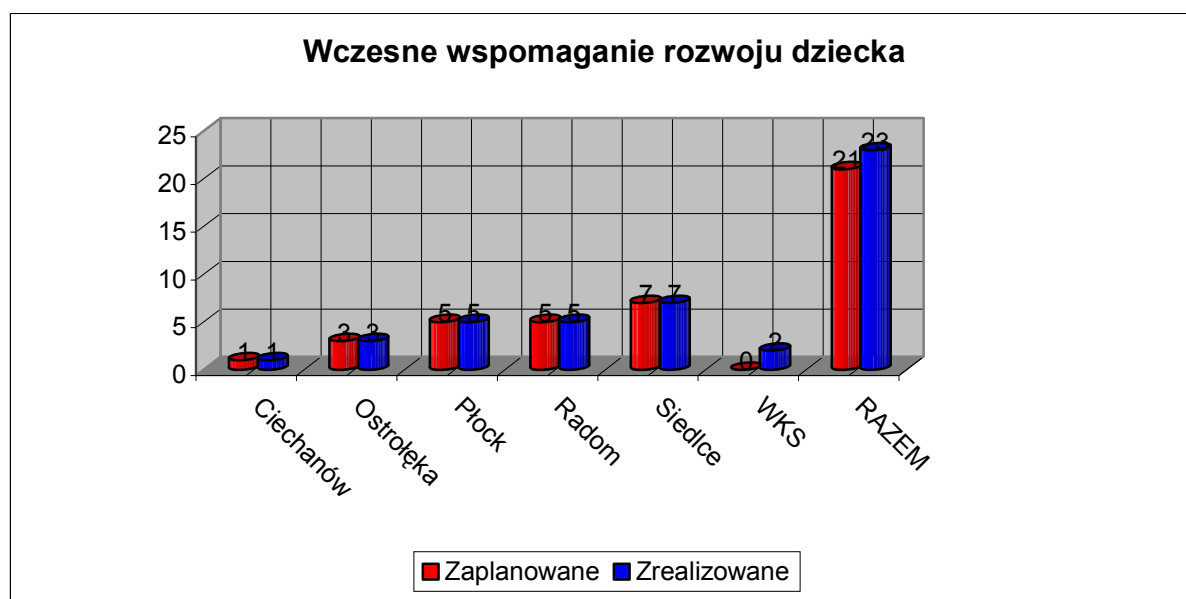
W roku szkolnym 2006/2007 w „Planie nadzoru pedagogicznego Mazowieckiego Kuratora Oświaty” uwzględnione zostały dodatkowe badania. Objęły one te zakresy funkcjonowania szkół i placówek, które miały znaczenie szczególne. Należały do nich:

1. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka.
2. Realizowanie przez bibliotekę pedagogiczną zadań statutowych.
3. Funkcjonowanie państwowych komisji egzaminacyjnych przeprowadzających egzaminy eksternistyczne.
4. Realizacja edukacji obronnej w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.
5. Realizacja zadań pedagoga szkolnego.

1. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka

1.1. Zestawienie ilościowe dotyczące badania

	Delegatury					Wydział	RAZEM
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	WKS	
Zaplanowane	1	3	5	5	7	0	21
Zrealizowane	1	3	5	5	7	2	23

1.2. Uogólnione wnioski wynikające z badania

Organizacja wczesnego wspomagania rozwoju dziecka jest w fazie rozwojowej. Szczególnie istotne wydają się zatem sformułowane w wyniku badania wnioski dotyczące tego zakresu.

Podkreślić należy, że w bieżącym roku szkolnym, w większości przypadków zespoły wczesnego wspomagania powstawały w placówkach specjalistycznych – ośrodkach dla dzieci ze stwierdzonymi niepełnosprawnościami, przedszkolach z oddziałami integracyjnymi. Poradnie psychologiczno – pedagogiczne nie utworzyły zespołów wczesnego wspomagania, lecz pracują z dziećmi w ramach obowiązującego pensum (udzielanie pomocy psychologiczno – pedagogicznej).

Wszyscy nauczyciele pracujący z dzieckiem posiadają wymagane kwalifikacje. Zajęcia z dziećmi, a także spotkania z rodzicami odbywają się w gabinetach specjalistycznych wyposażonych w odpowiedni sprzęt. Nie wszystkie placówki mają zniesione bariery architektoniczne. Badane placówki w większości posiadają właściwą dokumentację. Niemniej jednak stwierdzono, że:

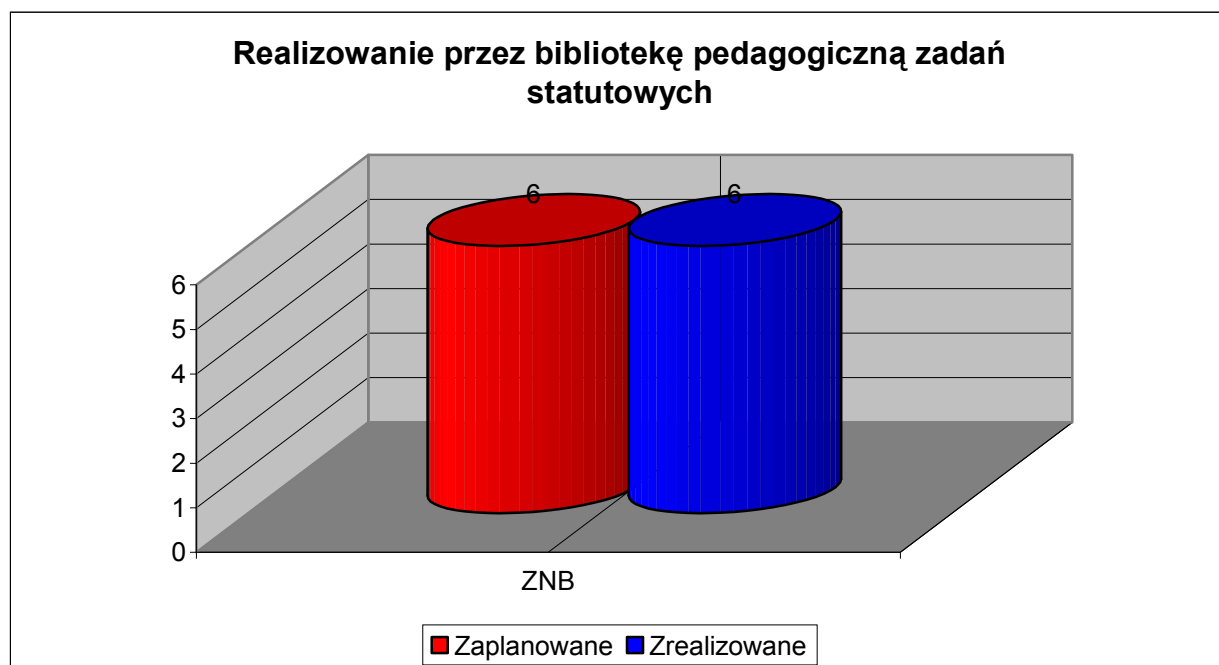
- dla sprawnego działania zespołu wskazane jest sporządzanie dokumentacji określającej organizację jego pracy i obowiązki poszczególnych członków zespołu.
- zarówno w statucie jak i w ofercie dla rodziców określono, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 4 kwietnia 2005 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomagania rozwoju dzieci (Dz. U. Nr 68, poz. 587), że warunkiem przyjęcia dziecka na zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju jest złożenie przez rodziców wniosku i opinii o potrzebie wczesnego wspomagania. Nie zawsze warunek ten był spełniony. W stosunku do tych dzieci brak formalnych podstaw do ustalania kierunków i harmonogramu działań w zakresie wczesnego wspomagania i wparcia rodziny dziecka.
- stała liczba dzieci w grupie, przewyższająca znacznie liczebność grupy określoną w § 4 ust. 3 wyżej wymienionego rozporządzenia sugeruje, że zajęcia grupowe odbywają się zawsze w formie pracy zespołowej kilku specjalistów.
- zespoły realizują przede wszystkim zadania związane z udzielaniem pomocy dziecku. Współpracują z rodzicami w takim zakresie, jaki wynika z pracy z dzieckiem. Zbyt często zdarza się, że nie ustalono kierunków i harmonogramu współpracy z rodziną dziecka. Nie zawsze prowadzona jest dokumentacja dotycząca bezpośredniej pracy z rodzicami.
- zdarza się, że w indywidualnych programach wczesnego wspomagania rozwoju dziecka nie są uwzględniane działania wspomagające bezpośrednio rodzinę, koordynowanie działań specjalistów prowadzących zajęcia z dzieckiem oraz ocenianie postępów dziecka.

- nie wszystkie zespoły nawiązały współpracę z zakładami opieki zdrowotnej i ośrodkami pomocy społecznej w celu zapewnienia dzieciom innych form pomocy.
- organizacja zajęć wczesnego wspomagania jest w fazie rozwojowej i w miarę zdobywania doświadczeń będzie podlegać zmianom.

2. Realizowanie przez bibliotekę pedagogiczną zadań statutowych

Zestawienie ilościowe dotyczące badania

	Zespół
	ZNB
Zaplanowane	6
Zrealizowane	6

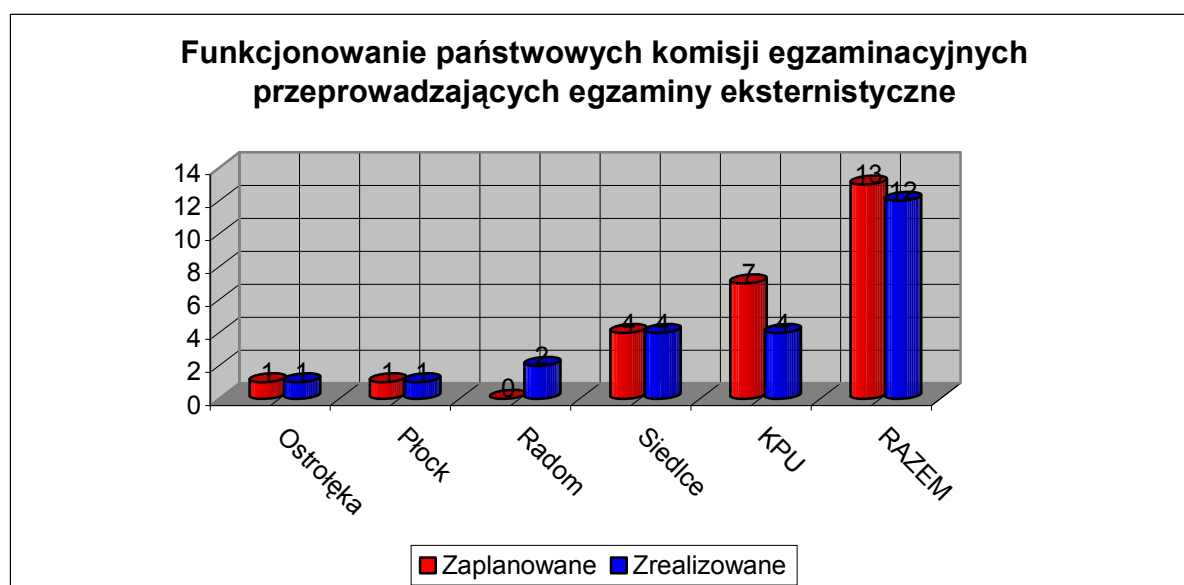
2.2. Uogólnione wnioski wynikające z badania

- Biblioteki pedagogiczne w planowy sposób wzbogacają swoje zbiory, biorą przy tym pod uwagę dezyderaty użytkowników wypożyczalni i czytelni, katalogi firm wydawniczych oraz wnioski wynikające z badań ankietowych.
- Struktura gromadzonych zbiorów spełnia oczekiwania czytelników oraz jest zgodna z zasadami określonymi w rozporządzeniu MENiS z dnia 23 kwietnia 2003 r.
- Gromadzone zbiory ewidencjonowane są na bieżąco, z wykorzystaniem nowoczesnych technik, zgodnie z obowiązującymi przepisami i normami.
- Biblioteki pedagogiczne posiadają bogaty warsztat informacyjno-bibliograficzny.
- Katalogi zarówno w wersji elektronicznej jak i tradycyjnej budowane i meliorowane są na bieżąco.
- Zgodnie z zadaniami statutowymi biblioteki prowadzą instruktaż i doradztwo metodyczne dla nauczycieli bibliotekarzy.

3. Funkcjonowanie państwowych komisji egzaminacyjnych przeprowadzających egzaminy eksternistyczne

3.1. Zestawienie ilościowe dotyczące badania

	Delegatury				Wydział	RAZEM
	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	KPU	
Zaplanowane	1	1	0	4	7	13
Zrealizowane	1	1	2	4	4	12

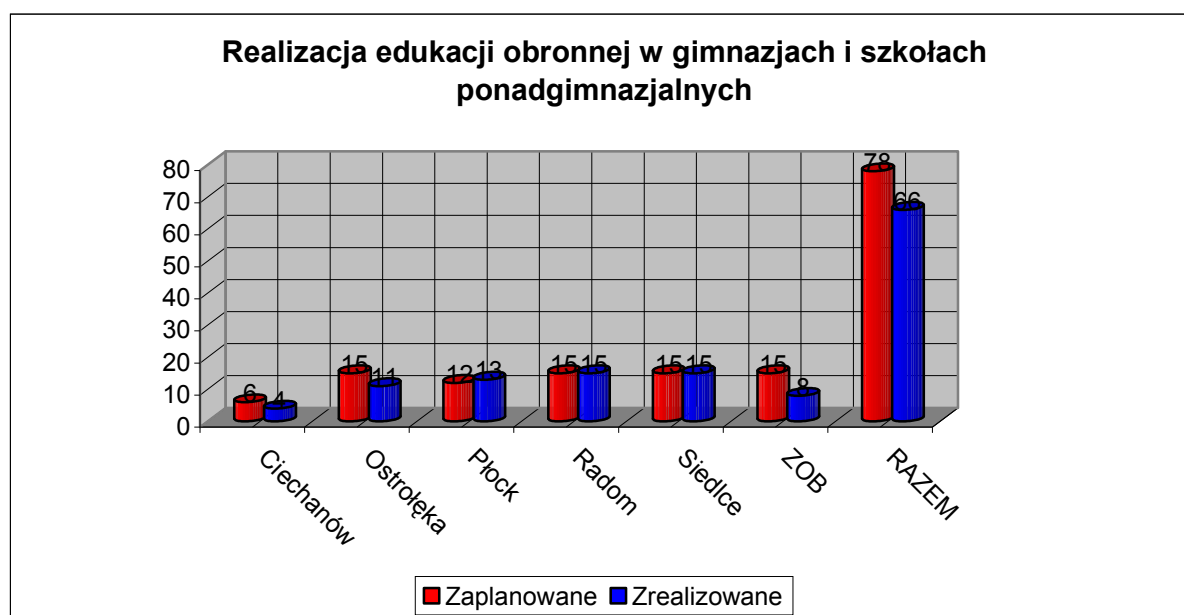
3.2. Uogólnione wnioski wynikające z badania

Ze względu na termin zakończenia pracy państwowych komisji egzaminacyjnych w sesji wiosennej (30 czerwca) - wnioski z przeprowadzonego badania będą opracowane w terminie późniejszym, po sporządzeniu raportu.

4. Realizacja edukacji obronnej w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych

4.1. Zestawienie ilościowe dotyczące badania

	Delegatury					Zespół	RAZEM
	Ciechanów	Ostrołęka	Płock	Radom	Siedlce	ZOB	
Zaplanowane	6	15	12	15	15	15	78
Zrealizowane	4	11	13	15	15	8	66

4.2. Uogólnione wnioski wynikające z badania

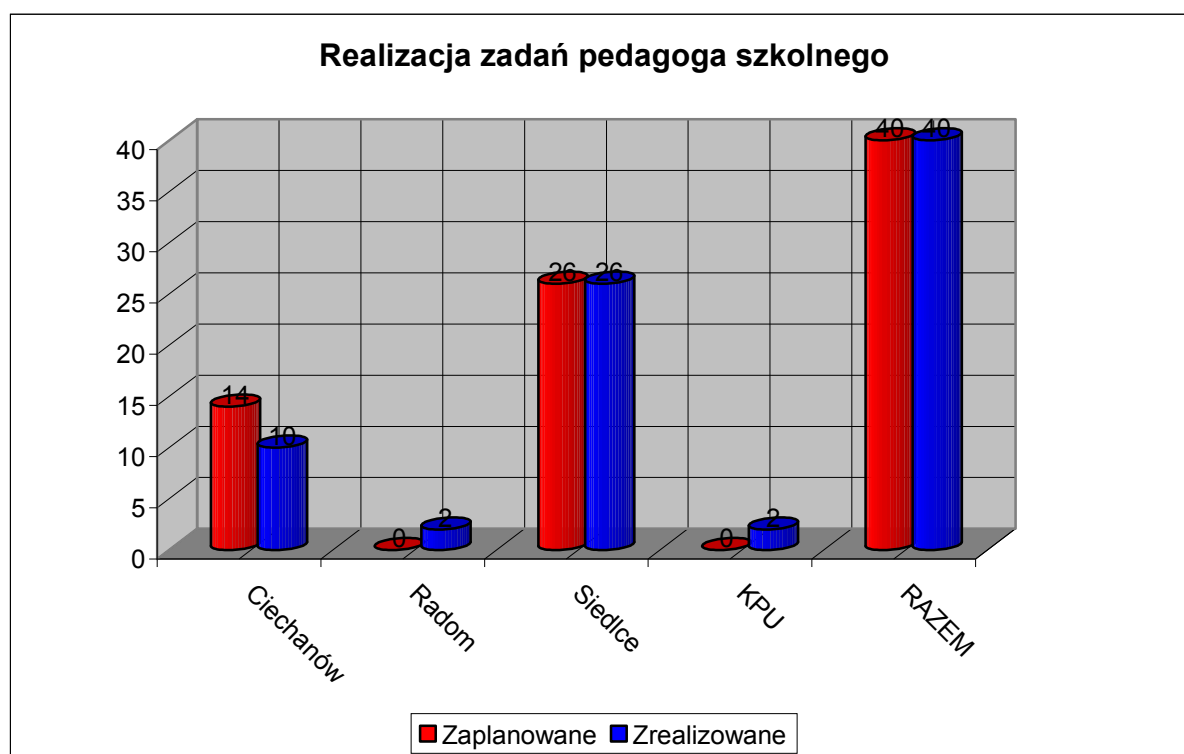
- Zajęcia edukacyjne z zakresu przysposobienia obronnego prowadzone są prawidłowo. W szkołach ponadgimnazjalnych edukacja obronna realizowana jest w wymiarze jednej godziny tygodniowo w oddziałach klasy I i II. W gimnazjach zagadnienia obronności realizowane są w ramach ścieżek edukacyjnych.

- Występujące trudności dotyczą realizacji zagadnień związanych ze strzelectwem sportowym.
- Na terenie szkół nie funkcjonują organizacje społeczne i koła zainteresowań wspomagające edukację obronną i kształtujące uzdolnienia proobronne uczniów.
- W ostatnich latach nieznacznie poprawiła się baza dydaktyczna, jednak żadna z badanych szkół nie posiada odpowiedniej do liczby uczniów i realizowanych zadań ilości pomocy dydaktycznych.
- Najczęściej wydawane zalecenia dotyczyły kwalifikacji nauczycieli oraz uzupełnienia bazy dydaktycznej szkół w sprzęt i pomoce niezbędne do realizacji podstawy programowej przysposobienia obronnego.

5. Realizacja zadań pedagoga szkolnego

5.1. Zestawienie ilościowe dotyczące badania

	Delegatury			Wydział	RAZEM
	Ciechanów	Radom	Siedlce	KPU	
Zaplanowane	14	0	26	0	40
Zrealizowane	10	2	26	2	40

5.2. Uogólnione wnioski wynikające z badania

Praca pedagoga szkolnego w dużej mierze wynika z diagnozy środowiska i bieżących potrzeb uczniów.

- W ocenie pedagogów dużą trudnością w ich pracy jest wielozadaniowość oraz rozbudowana biurokracja (wnioski stypendialne, sprawozdawczość). Nadmierne obciążenie pedagogów szkolnych zadaniami związanymi z organizacją pomocy materialnej dla uczniów w znacznym stopniu obniża jakość ich pracy.
- Dokumentacja przebiegu nauczania prowadzona przez pedagogów potwierdza różnorodność podejmowanych przez nich działań. Zdarza się jednak, że w dzienniku zajęć rodzaj działań i wnioski do pracy określane są w sposób mało konkretny.
- Nie wszystkie gabinety wyposażone są w niezbędne pomoce dydaktyczne.

Ze względu na różnorodność i wagę zadań realizowanych przez szkolnego pedagoga zasadne jest kontynuowanie rozpoczętych w br. szkolnym badań. Należy w nich uwzględnić doradztwo zawodowe.

III. Inne zakresy funkcjonowania szkół i placówek objęte działalnością diagnostyczno – oceniającą

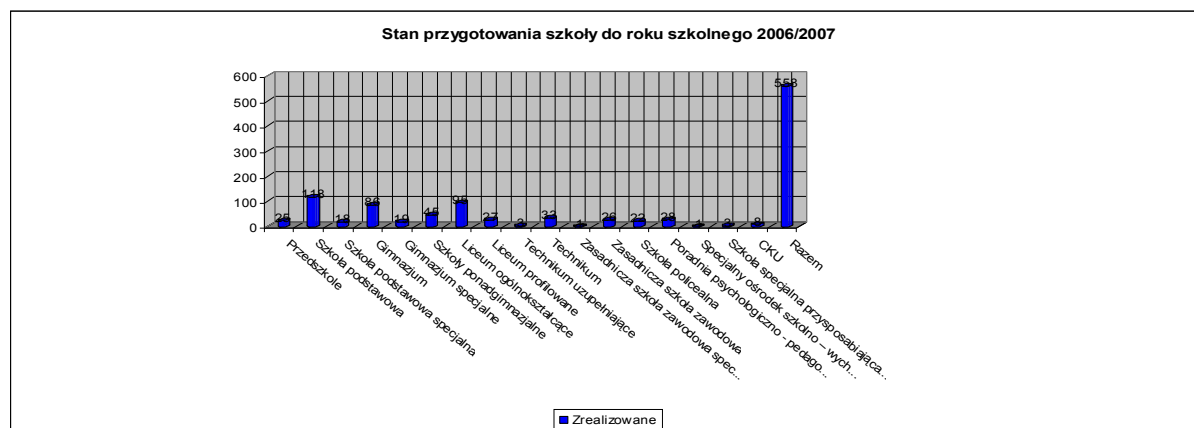
A. Analiza ilościowa

1. Stan przygotowania szkoły do roku szkolnego 2006/2007.

1.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek objętych diagnozą:

Nazwa zadania	Typ szkoły/placówki	Zrealizowane
Stan przygotowania szkoły do roku szkolnego 2006/2007	Przedszkole	25
	Szkoła podstawowa	118
	Szkoła podstawowa specjalna	18
	Gimnazjum	86
	Gimnazjum specjalne	19
	Szkoły ponadgimnazjalne	45
	Liceum ogólnokształcące	95
	Liceum profilowane	27
	Technikum uzupełniające	3
	Technikum	33
	Zasadnicza szkoła zawodowa specjalna	1
	Zasadnicza szkoła zawodowa	26
	Szkoła policealna	22
	Poradnia psychologiczno - pedagogiczna	28
	Specjalny ośrodek szkolno – wychowawczy	1
	Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy	3
	CKU	8
	Razem	558

1.2. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek poszczególnych typów objętych diagnozą:

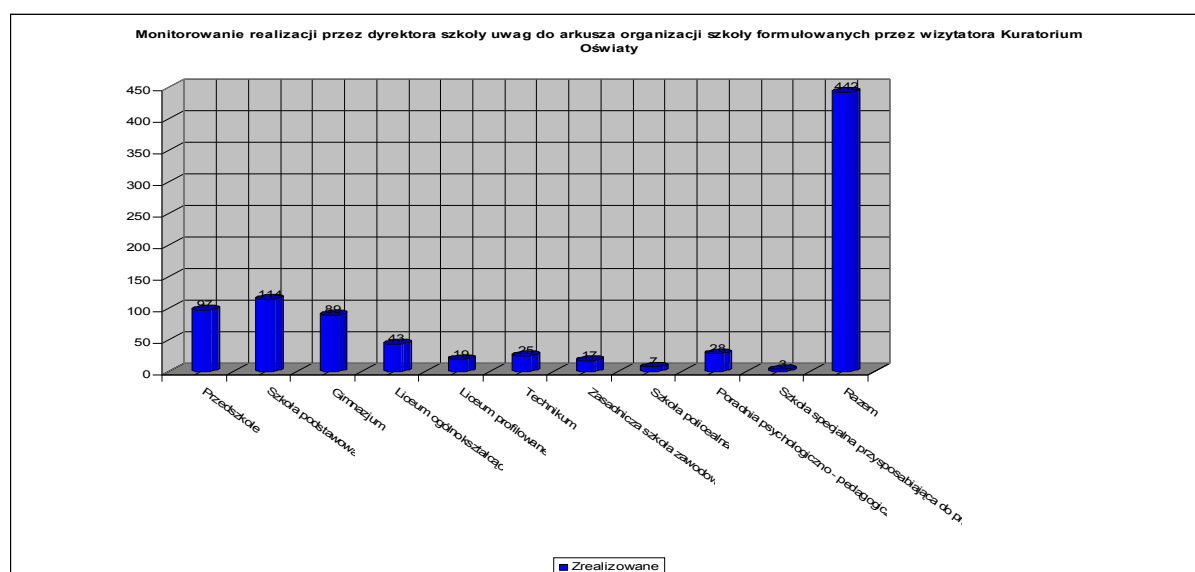

2. Monitorowanie realizacji przez dyrektora szkoły uwag do arkusza organizacji szkoły/placówki formułowanych przez wizytatora Kuratorium Oświaty w Warszawie.

2.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół /placówek objętych diagnozą:

Nazwa zadania	Typ szkoły/placówki	Zrealizowane
Monitorowanie realizacji przez dyrektora szkoły uwag do arkusza organizacji szkoły formułowanych przez wizytatora Kuratorium Oświaty	Przedszkole	97
	Szkoła podstawowa	114
	Gimnazjum	89
	Liceum ogólnokształcące	43
	Liceum profilowane	19
	Technikum	25
	Zasadnicza szkoła zawodowa	17
	Szkoła policealna	7
	Poradnia psychologiczno - pedagogiczna	28
	Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy	3
	Razem	442

2.2. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek poszczególnych typów objętych diagnozą

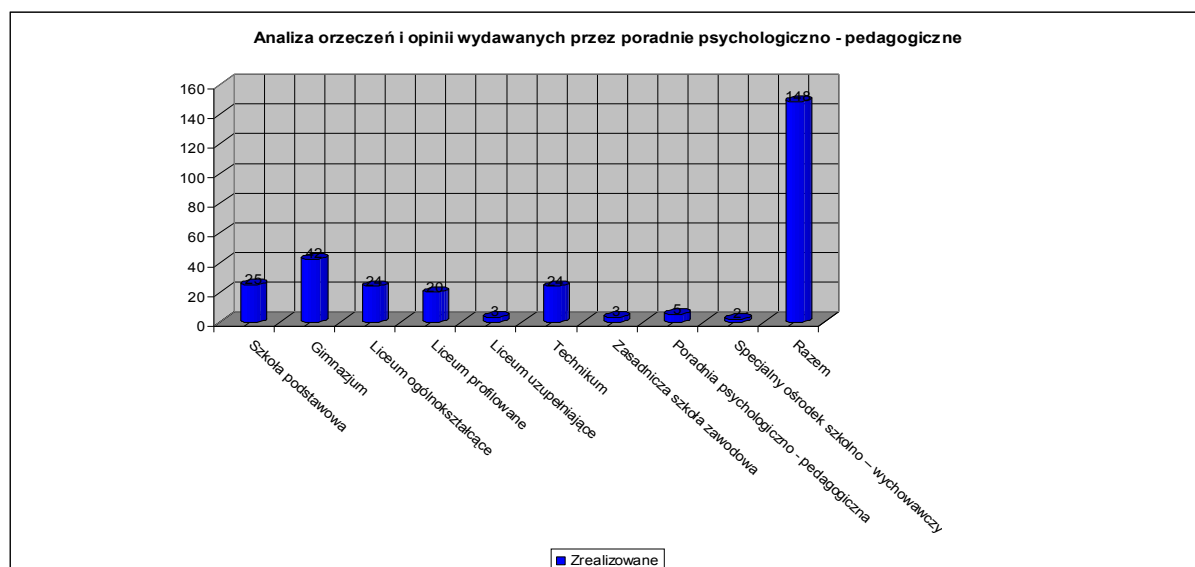

3. Analiza orzeczeń i opinii wydawanych przez poradnie psychologiczno pedagogiczne

3.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek, w których przeprowadzono diagnozę

Nazwa zadania	Typ szkoły/placówki	Zrealizowane
Analiza orzeczeń i opinii wydawanych przez poradnie psychologiczno - pedagogiczne	Szkoła podstawowa	25
	Gimnazjum	42
	Liceum ogólnokształcące	24
	Liceum profilowane	20
	Liceum uzupełniające	3
	Technikum	24
	Zasadnicza szkoła zawodowa	3
	Poradnia psychologiczno - pedagogiczna	5
	Specjalny ośrodek szkolno – wychowawczy	2
	Razem	148

3.2. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół/placówek poszczególnych typów, w których przeprowadzono diagnozę

4. Kontrola działalności niepublicznej placówki doskonalenia nauczycieli w zakresie realizacji zadań statutowych

4.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby placówek objętych diagnozą

Nazwa zadania	Typ szkoły/placówki	Zrealizowane
Kontrola działalności niepublicznej placówki doskonalenia nauczycieli w zakresie realizacji zadań statutowych	Niepubliczne placówki doskonalenia nauczycieli	18
	Razem	18

5. Kontrola placówki doskonalenia nauczycieli w zakresie organizacji i prowadzenia kursów kwalifikacyjnych

5.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby placówek objętych diagnozą

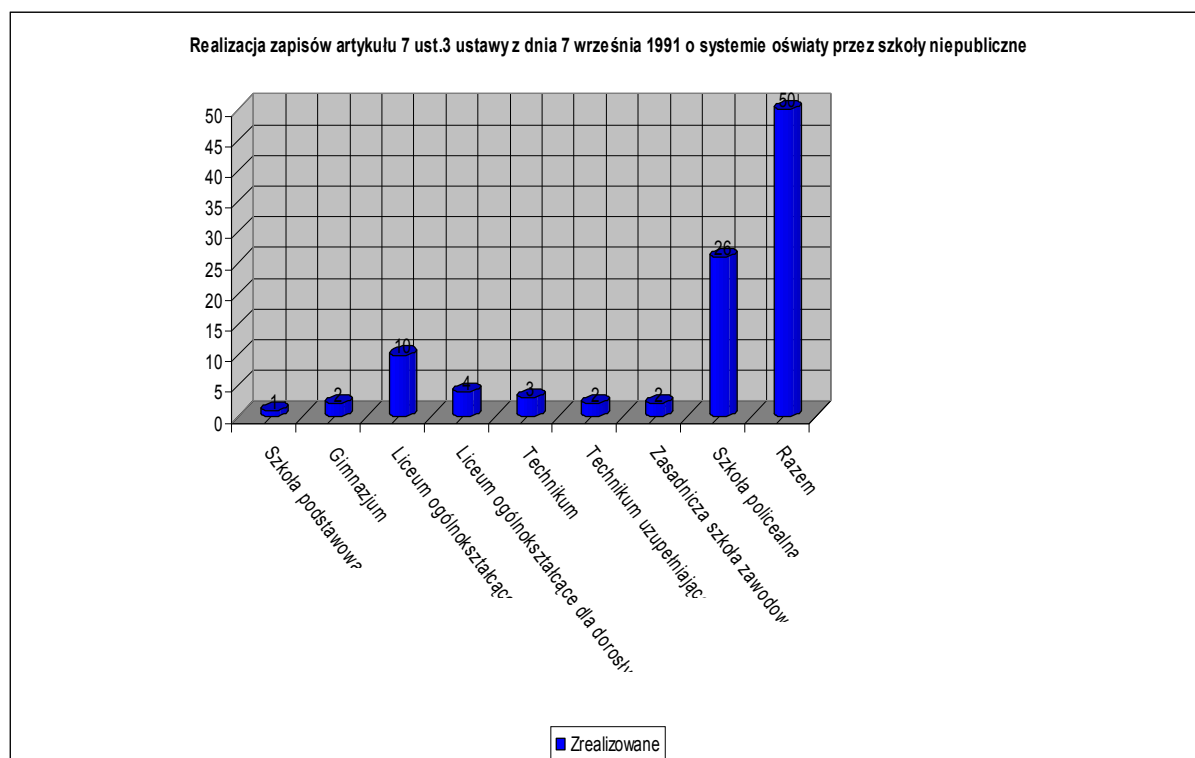
Nazwa zadania	Typ szkoły/placówki	Zrealizowane
Kontrola placówki doskonalenia nauczycieli w zakresie organizacji i prowadzenia kursów kwalifikacyjnych	Niepubliczne placówki doskonalenia nauczycieli	25
	Razem	25

6. Realizacja zapisów art. 7 ust.3 ustawy z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty przez szkoły niepubliczne

6.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół objętych diagnozą

Nazwa zadania	Typ szkoły/placówki	Zrealizowane
Realizacja zapisów artykułu 7 ust.3 ustawy z dnia 7 września 1991 o systemie oświaty przez szkoły niepubliczne	Szkoła podstawowa	1
	Gimnazjum	2
	Liceum ogólnokształcące	10
	Liceum ogólnokształcące dla dorosłych	4
	Technikum	3
	Technikum uzupełniające	2
	Zasadnicza szkoła zawodowa	2
	Szkoła policealna	26
	Razem	50

6.2. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół poszczególnych typów objętych kontrolą

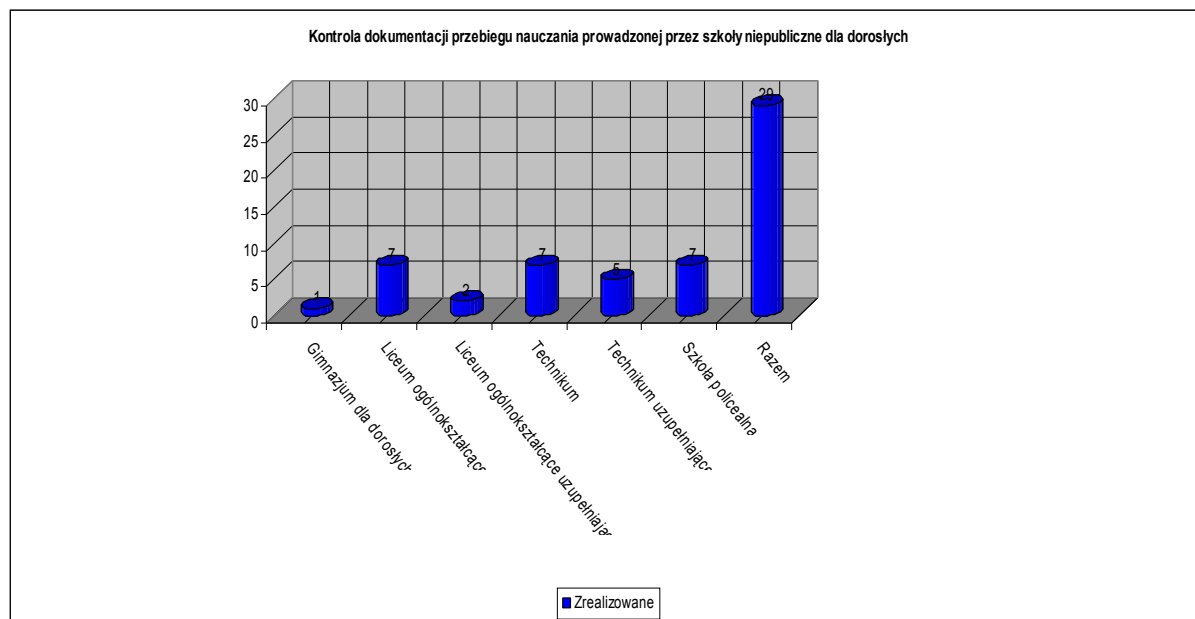

7. Kontrola dokumentacji przebiegu nauczania prowadzonej przez niepubliczne szkoły dla dorosłych

7.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół objętych kontrolą

Nazwa zadania	Typ szkoły/placówki	Zrealizowane
Kontrola dokumentacji przebiegu nauczania prowadzonej przez szkoły niepubliczne dla dorosłych	Gimnazjum dla dorosłych	1
	Liceum ogólnokształcące	7
	Liceum ogólnokształcące uzupełniające	2
	Technikum	7
	Technikum uzupełniające	5
	Szkoła policealna	7
	Razem	29

7.2. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół dla dorosłych poszczególnych typów objętych kontrolą

8. Kontrola działalności przedszkola niepublicznego

8.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby przedszkoli niepublicznych objętych kontrolą

Nazwa zadania	Typ szkoły/placówki	Zrealizowane
Kontrola działalności przedszkola niepublicznego	Przedszkole	11
	Razem	11

9. Kontrola niepublicznej placówki kształcenia ustawicznego

9.1. Zestawienie ilościowe dotyczące placówek kształcenia ustawicznego objętych kontrolą

Nazwa zadania	Typ szkoły/placówki	Zrealizowane
Kontrola niepublicznej placówki kształcenia ustawicznego	Placówki kursowe	17
	Razem	17

10. Kontrola niepublicznej placówki kształcenia ustawicznego prowadzącej kształcenie na odległość

10.1. Zestawienie ilościowe dotyczące placówek kształcenia ustawicznego prowadzących kształcenie na odległość objętych kontrolą

Nazwa zadania	Typ szkoły/placówki	Zrealizowane
Kontrola niepublicznej placówki kształcenia ustawicznego prowadzącej kształcenie na odległość	Placówki kursowe	1
	Razem	1

11. Stan przygotowania szkoły ponadgimnazjalnej do egzaminu maturalnego w roku szkolnym 2006/2007

11.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół ponadgimnazjalnych, w których przeprowadzono diagnozę:

Nazwa zadania	Typ szkoły/placówki	Zrealizowane
Stan przygotowania szkoły ponadgimnazjalnej do egzaminu maturalnego w roku szkolnym 2006/2007	Liceum ogólnokształcące	56
	Liceum profilowane	22
	Technikum	23
	Razem	101

12. Realizacja zajęć z języka angielskiego w klasach pierwszych szkoły podstawowej

12.1. Zestawienie ilościowe dotyczące liczby szkół, w których przeprowadzono diagnozę.

Nazwa zadania	Typ szkoły/placówki	Zrealizowane
Realizacja zajęć z języka angielskiego w I klasach szkoły podstawowej.	Szkoła podstawowa	177
	Razem	177

B. Uogólnione wnioski wynikające z działalności diagnostyczno-oceniającej

1. W diagnozowanych szkołach zatrudniani są nauczyciele bez wymaganych kwalifikacji do prowadzonych przez siebie zajęć edukacyjnych. Liczba nauczycieli zatrudnionych bez wymaganych kwalifikacji rośnie wraz ze stopniem organizacji szkoły (najmniej w szkołach podstawowych, najwięcej w szkołach ponadgimnazjalnych). W 2,85% szkół byli zatrudnieni nauczyciele nieposiadający kwalifikacji do wszystkich prowadzonych przez siebie zajęć edukacyjnych, a w 17,46% nie posiadali kwalifikacji do niektórych prowadzonych przez siebie zajęć.

Należy zobowiązać dyrektorów do przestrzegania zasad zatrudniania nauczycieli. Nadzór nad kwalifikacjami nauczycieli uczynić stałym elementem każdej wizytacji.

2. W badanych szkołach uczniowie zostali zapoznani z zasadami bezpieczeństwa, higieny nauki i pracy. Najczęściej przeprowadzone zostało to w czasie lekcji z wychowawcą klasowym. Uczniowie zostali również zapoznani z regulaminami pracowni i laboratoriów podczas pierwszych spotkań z danego przedmiotu. Podczas oglądu pomieszczeń i obiektów szkolnych stwierdzono jednak nieprawidłowości w 1,9% szkół. Stan obiektów i pomieszczeń szkolnych oraz terenów przyszkolnych odpowiada wymogom bezpieczeństwa i higieny nauki i pracy. Uczniowie są zapoznani z przepisami dotyczącymi bezpieczeństwa oraz higieny nauki i pracy.

Wzmocnić nadzór nad dyrektorem szkoły/placówki w celu zapewnienia przez niego bezpiecznych i higienicznych warunków nauki i pracy.

3. Stwierdzono, że 8,16% badanych szkół posiadało nieaktualne statuty, natomiast w 9,49% wprowadzono zmiany do statutu niezgodnie z prawem, 1,52% szkół nie posiadało programu wychowawczego, a 1,33% programu profilaktyki. Brak jest w szkołach należytej dbałości o najważniejszy dokument szkolny, czyli statut szkoły; statuty są często nieaktualne, a zmiany dokonywane są w sposób niezgodny z prawem. Niektóre szkoły nadal przykładają większą uwagę do zadań z dziedziny dydaktyki niż z dziedziny wychowania i opieki (funkcjonują szkoły nieposiadające programów wychowawczych i programów profilaktyki). Dokumenty określające prawo szkolne są udostępniane rodzicom i uczniom w sposób umożliwiający im korzystanie z nich w razie potrzeby.

Wprowadzić do planu nadzoru pedagogicznego Mazowieckiego Kuratora Oświaty na rok szkolny 2007/2008 zadanie w obszarze wspomagania dyrektorów dotyczące roli statutu szkoły/placówki i sposobów jego aktualizacji.

Podczas każdej wizyty w szkole/placówce dokonać kontroli posiadania przez szkołę/placówkę programu wychowawczego i programu profilaktyki.

4. Dokumentacja przebiegu nauczania prowadzona jest przez szkoły w sposób właściwy. Szkoły stosują wzory świadectw promocyjnych i świadectw ukończenia szkoły zgodne z prawem. Tygodniowe rozkłady zajęć sporządzone w szkołach wynikały z zatwierdzonego arkusza organizacji we wszystkich szkołach. W 4,55% szkół zostały one sporządzone wbrew zasadom higieny pracy umysłowej ucznia. Rady pedagogiczne szkół, korzystając ze swoich uprawnień, opiniowały przydział stałych prac i zajęć nauczycieli (97,38% szkół) oraz dodatkowo płatnych zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych (91,43% szkół). 74,12% szkół zorganizowało zajęcia pozalekcyjne wspierające uczniów z trudnościami edukacyjnymi, a 76,05% zorganizowało zajęcia pozalekcyjne rozwijających zainteresowania uczniów. Nauczanie indywidualne w 12,38% szkół prowadzone było niezgodnie ze wskazaniami zawartymi w orzeczeniach o potrzebie nauczania indywidualnego, a w 17,14% wymiar godzin nauczania indywidualnego był niezgodny z rozporządzeniem w tej sprawie.

Duży odsetek szkół, prowadzących nauczanie indywidualne, organizowało je niezgodnie ze wskazaniami zawartymi w orzeczeniach poradni psychologiczno-pedagogicznych o potrzebie nauczania indywidualnego lub w niewystarczającej liczbie godzin tygodniowo.

Wzmóc nadzór wizytatora nad tygodniowymi rozkładami zajęć pod kątem ich zgodności z zasadami higieny pracy umysłowej ucznia.

W roku szkolnym 2007/2008 należy zwrócić uwagę na realizowane w szkołach nauczanie indywidualne.

5. 61% dyrektorów szkół dostosowało organizację do uwag sformułowanych przez wizytatorów do arkuszy organizacji, 14% nie dostosowało organizacji, a 25% dostosowało ją tylko częściowo.

Należy wprowadzić zasadę opiniowania aneksów do arkuszy organizacji szkoły/placówki, co pozwoli na bieżącą kontrolę nad realizowaniem przepisów prawa oświatowego w zakresie organizacji pracy szkoły.

6. Organy prowadzące szkoły/placówki zatwierdzają arkusze organizacji pomimo nieuwzględnienia przez dyrektorów uwag sformułowanych przez wizytatorów; wydają również dyrektorom zalecenia niezgodne z obowiązującymi przepisami prawa oświatowego (np. przekraczania liczebności dzieci w oddziałach przedszkolnych czy braku podziału na grupy na niektórych zajęciach edukacyjnych – dotyczy to w szczególności języków obcych). Niektórzy dyrektorzy szkół prowadzą politykę kadrową charakteryzującą się stałym

utrzymywaniem wolnych etatów, które następnie są przydzielane nauczycielom jako nadgodziny.

Współpraca wizytatorów z przedstawicielami organów prowadzących, w szczególności w sytuacjach pojawiających się rozbieżności zdań, opinii i poglądów w zakresie organizacji szkół i placówek winna być stałym elementem działań podejmowanych w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego.

Należy systematycznie doskonalić wizytatorów w zakresie opiniowania arkuszy organizacji szkół i placówek w celu ujednolicenia kryteriów dokonywanej analizy.

7. W zakresie funkcjonowania placówek doskonalenia nauczycieli zwrócono szczególną uwagę na realizowane kursy kwalifikacyjne. Jak wynika z ewaluacji prowadzonej przez placówki uczestnicy kursów podkreślali wysoki poziom prowadzonych zajęć, dobre i merytoryczne przygotowanie wykładowców, przydatność otrzymanych materiałów. Dyrektorzy placówek winni jednak prowadzić systematyczną kontrolę wewnętrzną wydawanych świadectw.

Nadzór pedagogiczny nad placówkami doskonalenia nauczycieli powinien być prowadzony systematycznie i dokładnie monitorowany.

8. Wszyscy dyrektorzy badanych szkół zapoznali uczniów i nauczycieli z zasadami i procedurą przeprowadzania egzaminu maturalnego; natomiast rodziców zostało poinformowanych w tym zakresie 86%. Wszystkie badane szkoły opracowały program działań związanych z przygotowaniem do egzaminu maturalnego, który w 89% szkół został zmodyfikowany po przeprowadzeniu próby egzaminu maturalnego (co dowodzi o jej przydatności).

Należy kontynuować działania związane z systematycznym diagnozowaniem stanu przygotowania szkół do egzaminu maturalnego. Poszerzyć diagnozę o ankietowanie uczniów.

9. Występuje zbyt małe zainteresowanie szkół i placówek innowacjami i eksperymentami pedagogicznymi.

Jako stały element nadzoru pedagogicznego realizować *inspirowanie nauczycieli do innowacji pedagogicznych, metodycznych i organizacyjnych.*

Monitorować prowadzone innowacje i eksperymenty, a ich wykazy przekazywać do rejestru centralnego prowadzonego przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty.

IV. Wspomaganie

1. Spotkania Mazowieckiego Kuratora Oświaty z dyrektorami szkół i placówek

Istotnym elementem realizowanego w roku szkolnym 2006/2007 wspomagania były spotkania Pana Grzegorza Tyszko Mazowieckiego Kuratora Oświaty z dyrektorami szkół i placówek. Ich tematyka poświęcona była realizacji rządowego programu „Zero tolerancji dla przemocy w szkole”, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień dotyczących jednolitego stroju uczniów, ich bezpieczeństwa oraz roli rodziców w życiu szkoły, a także koncepcji nadzoru pedagogicznego.

W spotkaniach tych uczestniczyło łącznie **2137** dyrektorów szkół/placówek.

Liczbę odbytych spotkań ilustruje poniższe zestawienie:

Lp.	Delegatura	Liczba spotkań	Liczba dyrektorów uczestniczących w spotkaniu
1.	Radom	3	510
2.	Siedlce	2	400
3.	Ostrołęka	4	400
4.	Ciechanów	1	112
5.	Płock	3	299
6.	Warszawa oraz gminy i powiaty okołowarszawskie (Nadarzyn, Pruszków, Sochaczew)	5	410
Razem		18	2131

2. Tematyka i terminy narad i szkoleń dla dyrektorów szkół i placówek organizowane przez Wydziały i Delegatury Kuratorium Oświaty w Warszawie

L.p.	Tematyka	Formy realizacji		Komórka, która zrealizowała zadanie
		Zaplanowane	Liczba zrealizowanych form	
1	Etyka zawodu nauczyciela	- zamieszczenie materiałów w Internecie - przykłady kodeksów etyki zawodowej	42	Mazowiecki Kurator Oświaty DCI, DOS, DRA, DSI
		- dyskusja otwarta		
		- seminarium (dyskusja panelowa)		
		- przykłady dobrej praktyki		
		- warsztaty		
		- narady szkoleniowe		
2	Prowadzenie dokumentacji przebiegu nauczania.	- upowszechnianie przykładów dobrej praktyki	74	KPG, KPU, DCI, DOS, DSI
3	Kompetencje i zadania rady pedagogicznej. Dokumentowanie posiedzeń rady pedagogicznej i podejmowanie uchwał.	- narady szkoleniowe	93	WKS, KPG, KPU, DCI, DOS, DPŁ, DRA, DSI
		- upowszechnianie przykładów dobrej praktyki		

4	Rozwiązywanie konfliktów w szkole.	- warsztaty	39	KPG, DCI, DPŁ, DRA, DSI
		- upowszechnianie przykładów dobrej praktyki		
5	Przeciwdziałanie przemocy w szkole.	- narady szkoleniowe	192	WKS, KPG, DCI, DOS, DPŁ, DRA, DSI
		- warsztaty		
6	Wdrożenie nowego rozporządzenia MEN w sprawie nadzoru pedagogicznego	- konferencje	100	WKS, KPG, DCI, DOS, DPŁ, DRA, DSI
		- narady szkoleniowe,		
		- warsztaty		
7	Opiniowanie arkuszy organizacji szkół	- konsultacje	442	WKS, KPG, KPU, DCI, DOS DPŁ, DRA, DSI
		- narady		
8	Podsumowanie roku szkolnego 2006/2007 (zadanie w trakcie realizacji)	- narady	33	KPG, DOS, DSI
		- konferencje		

9	Wprowadzenie do nowego roku szkolnego 2007/2008	- narady	39	WKS, KPG, DOS, DSI
	(zadanie w trakcie realizacji)	- konferencje		
10	Inne:			
10.1	Realizacja zadań statutowych przez poradnie psychologiczno - pedagogiczne	- narady	16	WKS, DRA
		- konferencje		
10.2	Wypalenie zawodowe	- konferencje	1	WKS
10.3	Praca z dziećmi uchodźców, biblioterapia jako metoda wspomagająca	- narady	2	WKS
10.4	Rozwój ruchowy i integracja odruchów dla lepszego uczenia się i rozwoju	- narady	3	WKS
10.5	Wspomaganie rozwoju ucznia szczególnie uzdolnionego	- konsultacje	7	WKS
10.6	Wdrożenie rozporządzenia MEN z dnia 31 stycznia 2007 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie egzaminów eksternistycznych	- narady	1	KPU

10.7	Organizacja egzaminów	- narady	5	DOS, DRA
10.8	Organizacja wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka	- warsztaty	1	DPŁ, DRA, DSI
		- narady	15	
10.9	Wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny	- upowszechnianie przykładów dobrej praktyki	24	DOS
10.10	Prowadzenie kancelarii szkolnej	- narady	23	DOS
10.11	Prowadzenie dokumentacji pracowni otrzymanych przez szkoły w ramach EFS	- narady	2	DOS, DRA
		- konferencje	1	
10.12	Organizacja nadzoru pedagogicznego oraz prowadzenie dokumentacji. Bieżąca interpretacja prawa oświatowego	- konsultacje	24	DOS
10.13	Analiza i interpretacja wyników sprawdzianu i egzaminu gimnazjalnego	- narady	1	DOS
10.14	Wartości narodowe i patriotyczne w procesie nauczania i kształcenia.	- konferencje	2	DRA
10.15	Rozwój zawodowy a system wartości ucznia.	- konferencje	1	DSI

10.16	Pozyskiwanie środków z funduszy unijnych w obszarze edukacji	- konferencje	3	ZNB, ZEE, DRA, DSI
10.17	Patriotyzm we współczesnej szkole	- konferencje	1	DRA
10.18	Bezpieczeństwo ucznia	- konferencje	2	DSI

V. Przyczyny niepełnej realizacji „Planu nadzoru pedagogicznego Mazowieckiego Kuratora Oświaty”

1. Znaczące zmiany kadrowe (odejście wizytatorów na emeryturę, zmiana miejsca pracy, zatrudnienie nowych pracowników nieposiadających doświadczenia zawodowego w nadzorze pedagogicznym).
2. Zdarzenia losowe, w szczególności długotrwała choroba.
3. Konieczność realizowania w ciągu roku szkolnego nowych, bardzo czasochłonnych zadań (realizacja uchwały 186/2006 RM, opiniowanie harmonogramów i programów poprawy efektywności pracy wychowawczej szkoły, oświadczenia lustracyjne).
4. Zadania bieżące, niepodlegające planowaniu szczegółowemu, np. oceny pracy dyrektorów szkół, konkursy na stanowiska dyrektora szkoły/placówki.
5. Duża liczba badań w zakresie priorytetów Mazowieckiego Kuratora Oświaty.

VI. Wnioski – rekomendacje do nadzoru pedagogicznego sformułowane na podstawie przeprowadzonych wizytacji, badań wybranych zakresów działalności szkoły/placówki oraz innej działalności diagnostyczno-oceniającej

1. Podstawy programowe kształcenia ogólnego na ogół realizowano prawidłowo. W pracy dydaktycznej szkoły należy jednak zwrócić większą uwagę na zadania wynikające z treści ścieżek edukacyjnych, a także na zajęcia edukacyjne z podstaw przedsiębiorczości oraz doradztwo zawodowe.

2. Wzmocnienia nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora wymaga realizacja treści programowych kształcenia w zawodzie, z uwzględnieniem praktycznej nauki zawodu oraz prowadzenia dokumentacji w tym zakresie.

3. Konieczne jest jednak dokonywanie głębokiej analizy przyczyn niepowodzeń szkolnych i wspieranie uczniów w pokonywaniu trudności szkolnych.

Praca wychowawcza wymaga działań ukierunkowanych na eliminację zjawisk negatywnych m.in.: palenia papierosów, używania wulgaryzmów, wagarów (problem obniżonej frekwencji szczególnie uwidacznia się w szkołach ponadgimnazjalnych).

Doskonalenia wymagają formy współpracy szkoły z rodzicami.

4. Dotychczasowe działania w zakresie współpracy szkoły z rodzicami powinny być kontynuowane. Zarazem jednak wskazane jest większe angażowanie rodziców do planowania i realizacji zadań statutowych szkoły czy placówki. Należy także zwrócić uwagę na prawidłowy dobór tematyki pedagogizacji rodziców, tak by mogli oni czuć się autentycznymi partnerami nauczycieli.

5. Zrealizowane w roku szkolnym 2006/2007 badania wskazały na potrzebę bardziej pogłębionej analizy zagadnień związanych z :

- zawartością opinii i orzeczeń wydanych przez poradnie oraz ich przydatnością w realizowanym z uczniami procesie kształcenia,
- poziomem realizacji zaleceń zawartych w opiniach i orzeczeniach wydanych przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

6. Doskonalenia wymaga sprawowanie wewnętrznego nadzoru pedagogicznego. Nadzór pedagogiczny sprawowany przez dyrektorów należy ukierunkować na:

- hospitowanie organizacji pracy uczniów na lekcji ze szczególnym zwróceniem uwagi na sposób i celowość zadawania pracy domowej ucznia,

- diagnozowanie współpracy nauczycieli z rodzicami na rzecz wdrażania uczniów do samodzielnego odrabiania pracy domowej,
- monitorowanie przestrzegania przez nauczycieli obowiązujących zasad oceniania,
- doskonalenie sposobu przeprowadzania pogłębionej analizy wyników egzaminów zewnętrznych.

7. Ze względu na różnorodność i wagę zadań realizowanych przez szkolnego pedagoga zasadne wydaje się kontynuowanie rozpoczętych w br. szkolnym badań. Należy w nich uwzględnić preorientację i doradztwo zawodowe.

8. Należy zobowiązać dyrektorów do przestrzegania zasad zatrudniania nauczycieli. Nadzór nad kwalifikacjami nauczycieli uczynić stałym elementem każdej wizytacji.

9. Wzmóc nadzór nad dyrektorem szkoły/placówki w celu zapewnienia przez niego bezpiecznych i higienicznych warunków nauki i pracy.

10. Wprowadzić do planu nadzoru pedagogicznego Mazowieckiego Kuratora Oświaty na rok szkolny 2007/2008 zadanie w obszarze wspomagania dyrektorów dotyczące roli statutu szkoły/placówki i sposobów jego aktualizacji.

11. Podczas każdej wizyty w szkole/placówce dokonać kontroli posiadania przez szkołę/placówkę programu wychowawczego i programu profilaktyki.

12. Wzmóc nadzór wizytatora nad tygodniowymi rozkładami zajęć pod kątem ich zgodności z zasadami higieny pracy umysłowej ucznia. W roku szkolnym 2007/2008 należy zwrócić uwagę na realizowane w szkołach nauczanie indywidualne.

13. Należy wprowadzić zasadę opiniowania aneksów do arkuszy organizacji szkoły/placówki, co przyczyni się do wzmocnienia nadzoru nad przestrzeganiem przepisów prawa oświatowego w zakresie organizacji pracy szkoły.

14. Współpraca wizytatorów z przedstawicielami organów prowadzących, w szczególności w sytuacjach pojawiających się rozbieżności zdań, opinii i poglądów w zakresie organizacji szkół i placówek winna być stałym elementem działań podejmowanych w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego.

Należy systematycznie doskonalić wizytatorów w zakresie opiniowania arkuszy organizacji szkół i placówek w celu ujednolicenia kryteriów dokonywanej analizy.

15. Nadzór pedagogiczny nad placówkami doskonalenia nauczycieli powinien być prowadzony systematycznie i dokładnie monitorowany.

16. Należy kontynuować działania związane z systematycznym diagnozowaniem stanu przygotowania szkół do egzaminu maturalnego. Poszerzyć diagnozę o ankietowanie uczniów.

17. Jako stały element nadzoru pedagogicznego realizować *inspirowanie nauczycieli do innowacji pedagogicznych, metodycznych i organizacyjnych*.

Monitorować prowadzone innowacje i eksperymenty, a ich wykazy przekazywać do rejestru centralnego prowadzonego przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty.

VII. Ewaluacja sprawowania nadzoru pedagogicznego

Ewaluacja sprawowania nadzoru pedagogicznego została przeprowadzona na zlecenie Mazowieckiego Kuratora Oświaty Pana Grzegorza Tyszko przez Wydział Strategii Nadzoru Pedagogicznego Kuratorium Oświaty w Warszawie we współpracy z niezależnym konsultantem projektu badania prof. Krzysztofem Kosełą, niezależnym wykonawcą oraz Instytutem Socjologii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. W badaniu wykorzystano model ewaluacji formatywnej (*formative evaluation*), która *realizowana jest w trakcie trwania ewaluowanego programu i wspomagać ma jego realizację poprzez bieżącą analizę danych w celu ewentualnej korekty obserwowanych działań*², a także ewaluacji konkluzywnej (*summative evaluation*), która *koncentruje się na analizie rezultatów lub skutków programu poprzez wykrycie wszystkich znajdujących się w polu analizy konsekwencji o planowanym i nieplanowanym charakterze*.³ Ewaluacja była przeprowadzana w trakcie ewaluowanego procesu, gdyż sprawowanie nadzoru pedagogicznego ma charakter systematyczny i ciągły, ale w badaniu pojawiały się immanentnie odniesienia do przeszłości, stąd jej konkluzywny charakter.

Oczekiwania wizytatorów zostały także zbadane w ankiecie przeprowadzonej po spotkaniu z 17 kwietnia 2007 r. dotyczącym realizacji zadań wynikających z „Planu nadzoru pedagogicznego Mazowieckiego Kuratora Oświaty”.

1. Uogólnione wnioski wynikające z przeprowadzonych ewaluacji.

Ewaluacja sprawowania nadzoru pedagogicznego była prowadzona od października do listopada 2006 r. Miała ona na celu zdiagnozowanie stylu sprawowania nadzoru pedagogicznego w latach 2004 – 2006 (nadzór pedagogiczny regulowało do tej pory rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu dnia 23. kwietnia 2004 r. – Dz. U. 2004r., Nr 89. poz. 845). Badaniem objęto dyrektorów szkół (1458 respondentów), wizytatorów (133 respondentów) oraz nauczycieli (313 respondentów).

Z przeprowadzonej ewaluacji wynika, że większość dyrektorów miała wymierne korzyści ze sprawowania nadzoru pedagogicznego przez wizytatorów. Dyrektorzy uważali, iż zewnętrzny nadzór pedagogiczny sprawowany w ich szkołach jest potrzebny. Jednocześnie należy podkreślić, iż niewielu badanych podawało konkretne korzyści jakie wynikały ze sprawowania nadzoru pedagogicznego dla ich szkoły. Ta niekonsekwencja może świadczyć o tym, iż nie byli oni do końca szczerzy mówiąc o korzyściach jakie wynikały

² L. Korporowicz, *Ewaluacja w edukacji*, Oficyna Naukowa, Warszawa 1997, s. 279

³ Ibid.

dla ich szkoły z nadzoru pedagogicznego. Najczęściej pojawiającym się zarzutem dyrektorów wobec nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez wizytatorów było jego duże zbiurokratyzowanie.

Dyrektorzy w większości pozytywnie podchodzili do działań podejmowanych przez wizytatorów w celu określenia przez nich trafnej i rzetelnej diagnozy jakości pracy szkoły. Zarazem większość respondentów uważała, że sposób sprawowania nadzoru pedagogicznego przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty nie był właściwy, co pozostaje w sprzeczności z deklarowaną przez nich pozytywną oceną nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty. Może to świadczyć o tym, że dyrektorzy byli przeciwni jego sprawowaniu w dotychczasowych formach. Natomiast w większości pozytywnie oceniali narzędzia stosowane przez Kuratorium Oświaty do mierzenia jakości szkoły. Uważali oni również, że nadzór pedagogiczny sprawowany przez wizytatora miał wpływ na jakość pracy szkoły, a działania wizytatora pomagały rozwiązywać problemy szkoły.

Analiza danych uzyskanych w badaniu kwestionariuszowym przeprowadzonym wśród wizytatorów ukazała pozytywny obraz zewnętrznego mierzenia jakości szkoły.

Wizytatorzy dostrzegali korzyści wynikające z ich pracy, do których należy wspomaganie szkoły, uświadamianie jej mocnych i słabych stron oraz dzielenie się doświadczeniem i wiedzą. Respondenci widzieli swą rolę raczej we wspomaganiu niż kontrolowaniu. Jednocześnie krytykowali oni zbyt biurokratyczny sposób sprawowania nadzoru pedagogicznego. Uważali, że ilość dokumentów wymagana przy sprawowaniu nadzoru pedagogicznego nie jest uzasadniona. Zdecydowana większość wizytatorów uważała, że narzędzia przez nich stosowane są odpowiednie do celów i zakresu badania jakości pracy szkoły.

Nauczyciele byli ostatnią grupą respondentów, która została objęta badaniem ewaluacyjnym. Analiza danych uzyskanych w badaniu kwestionariuszowym przeprowadzonym wśród nauczycieli ukazała przede wszystkim obraz funkcjonowania wewnętrznego mierzenia jakości, który wypadł pozytywnie.

Większość badanych uznała, że sprawowany przez dyrektorów nadzór pedagogiczny był pomocny w pracy. Pozytywnie oceniali oni wpływ nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektorów na pracę szkoły. Prawie wszyscy badani byli przekonani o zgodności sposobu sprawowania nadzoru pedagogicznego przez dyrektora szkoły z przepisami prawa. Zdecydowana większość respondentów uważała, że działania dyrektora w zakresie nadzoru pedagogicznego pomagały w rozwiązywaniu problemów pracy szkoły. W opinii większości nauczycieli nadzór pedagogiczny sprawowany przez dyrektorów inspirował, motywował i wzmacniał ich zaangażowanie na rzecz rozwoju szkoły. Na uwagę

zasługuje również fakt, iż większość nauczycieli nie czuła stresu w sytuacji pobytu w szkole wizytatora.

Wyniki ewaluacji wykorzystane zostały przy wypracowaniu nowego modelu nadzoru pedagogicznego regulowanego w sposób zasadniczy rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego, wykazu stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych, kwalifikacji niezbędnych do sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także kwalifikacji osób, którym można zlecać prowadzenie badań i opracowywanie ekspertyz (Dz. U. 2006 r., Nr 235. poz. 1703).

Główne kierunki nowego nadzoru pedagogicznego realizowanego w woj. mazowieckim to:

- rozwinięcie zadań wspomagających szkoły i placówki w osiąganiu przez nie wysokiej jakości pracy,
- wzmocnienie merytorycznej rangi wizytatora,
- nadanie wyższej rangi sprawom wychowawczym w całokształcie sprawowania nadzoru pedagogicznego.

Wynikają z nich następujące założenia nadzoru pedagogicznego:

- skoncentrowanie działań na funkcjonowaniu szkół i placówek zgodnie z przepisami prawa oświatowego,
- zwrócenie uwagi na efektywne wykonywanie zadań statutowych szkoły/placówki przez dyrektorów i nauczycieli,
- bezpośredni kontakt podmiotów nadzorujących i nadzorowanych – wizytatora z dyrektorem, dyrektora z nauczycielem,
- celowość i trafność czynności realizowanych w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego,
- konkretyzacja formułowanych wniosków i zaleceń oraz ich konsekwentna realizacja,
- jawność wymagań i sposobów kontroli.

2. Wnioski – rekomendacje do wykorzystania w sprawowaniu nadzoru pedagogicznego w roku szkolnym 2007/2008

Wnioski uzyskane z ewaluacji sprawowania nadzoru pedagogicznego upoważniają do sformułowania następujących rekomendacji do sposobu sprawowania nadzoru pedagogicznego na rok szkolny 2007/2008:

1. Odbiurokratyzowanie nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez wizytatorów.
2. Częstsze kontakty wizytatorów z dyrektorami i nauczycielami.
3. Większe wsparcie i doradztwo ze strony wizytatorów dla dyrektorów szkół.

4. Zmniejszenie obciążenia pracą wizytatorów (koncentracja wizytatorów na nadzorze pedagogicznym nad szkołami/placówkami).
5. Opracowywanie i doskonalenie narzędzi badawczych wykorzystywanych przez wizytatorów (wystandaryzowanie i skrócenie narzędzi, tak by badały obszary merytorycznie istotne dla danego badania).
6. Organizowanie większej liczby szkoleń dla wizytatorów.
7. Usprawnienie obiegu informacji wewnątrz urzędu, w szczególności na poziomie wydziałów i delegatur.

2. Proponowane formy doskonalenia wizytatorów w roku szkolnym 2007/2008.

- kurs doskonalący „Wyniki egzaminów zewnętrznych a projektowanie działań podnoszących skuteczność kształcenia w szkole”; czas trwania kursu – 18 godzin,
- kurs doskonalący „Rola i zadania pedagoga szkolnego w ramach przeciwdziałania przemocy w szkole”; czas trwania kursu – 8 godzin,
- kurs doskonalący „Uczeń pełnoletni w szkole”; czas trwania kursu – 6 godzin,
- kurs doskonalący „Efektywne metody sprawowania nadzoru pedagogicznego”; czas trwania kursu – 15 godzin,
- kurs doskonalący „Negocjacje i mediacje w pracy wizytatora”; czas trwania kursu – 18 godzin.

VIII. Zadania związane z realizacją przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty polityki oświatowej państwa

1. Współdziałanie z jednostkami samorządu terytorialnego

Zgodnie z art. 31 ustawy z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (j. t. Dz.U z 2004r. Nr 256 poz. 2572 ze zmianami) kurator oświaty w imieniu wojewody wykonuje zadania i kompetencje w zakresie oświaty określone w ustawie i przepisach odrębnych na obszarze województwa. Jednym z zadań związanych z tworzeniem i realizacją regionalnej i lokalnej polityki oświatowej zgodnych z polityką oświatową państwa jest współdziałanie z organami jednostek samorządu terytorialnego.

W roku szkolnym 2006/2007 Mazowiecki Kurator Oświaty systematycznie spotykał się z przedstawicielami organów prowadzących szkoły i placówki. Były one poświęcone m.in. zagadnieniom związanym z wdrożeniem rządowego programu „Zero tolerancji dla przemocy w szkole”, wprowadzeniu jednolitych strojów uczniów, realizacją uchwały 186/2006 Rady Ministrów z dnia 7 listopada 2006r. oraz koncepcją nadzoru pedagogicznego realizowanego w województwie mazowieckim.

Liczbę spotkań i liczbę uczestniczących w nich przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego ilustruje poniższe zestawienie:

Spotkania Mazowieckiego Kuratora Oświaty z przedstawicielami organów prowadzących szkoły/placówki

Lp.	Delegatura	Liczba spotkań	Liczba uczestników
1.	Płock	1	45
2.	Ciechanów	1	48
3.	Ostrołęka	1	24
4.	Siedlce	1	46
5.	Radom	1	56
6.	Warszawa, gminy i powiaty okołowskie	5	80
RAZEM		10	299

Istotnym zakresem współpracy organu nadzoru pedagogicznego z organami prowadzącymi były **przeprowadzone przeglądy szkół i placówek systemu oświaty pod kątem bezpieczeństwa dzieci i młodzieży oraz sprawowania nad nimi prawidłowej opieki** w związku z uchwałą 186/2006 Rady Ministrów z dnia 7 listopada 2006r. Dokonano przeglądów w 3 391 szkołach i placówkach (liczba przeglądów jest większa o 242 szkoły i placówki w stosunku do meldunku złożonego na dzień 29 czerwca br., ponieważ wszystkie dane zostały zweryfikowane w związku ze sporządzanym raportem podsumowującym realizację zadania). Wydano 1 525 poleceń opracowania programów poprawy efektywności wychowania.

Problematyka związana z realizacją rządowego programu „Zero tolerancji dla przemocy w szkole” była także omawiana przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty w bezpośrednich spotkaniach z młodzieżą różnych typów szkół, w szczególności z uczniami gimnazjów. Uczestniczyło w nich około 250 uczniów.

W ramach współpracy Mazowieckiego Kuratora Oświaty z jednostkami samorządu terytorialnego na terenie miasta Ząbki realizowany jest pilotażowy program pn. „Aktywizacja środowiska lokalnego na rzecz podniesienia stanu bezpieczeństwa dzieci i młodzieży”.

Zakresy współpracy organu nadzoru pedagogicznego z organami prowadzącymi obejmowały także wydawanie opinii.

Zakresy wydanych opinii i ich liczbę ilustruje poniższe zestawienie:

L.p	Zakres wydanych opinii	Liczba wydanych opinii
1.	Sieć szkół/placówek	54
2.	Likwidacja szkół/placówek	38 (w tym 13 opinii pozytywnych)
3.	Połączenie w zespół przedszkola ze szkołą podstawową albo gimnazjum, szkoły podstawowej z gimnazjum albo przedszkola ze szkołą podstawową i gimnazjum	28
4	Obniżenie stopnia organizacyjnego szkoły i utworzenie szkół filialnych	2
5.	Uzyskanie uprawnień szkoły publicznej przez szkołę niepubliczną	117

Inne istotne zakresy współdziałania organu nadzoru pedagogicznego i organów prowadzących obejmowały:

- ocenę pracy dyrektora szkoły/placówki (dokonano **597** ocen pracy),
- udział w konkursach wyłaniających kandydatów na stanowisko dyrektora szkoły/placówki (**901** konkursów),
- opiniowanie arkuszy organizacji szkół/placówek (opinie wydano w terminie zgodnym z przepisami prawa oświatowego),
- powierzenie przez organy prowadzące stanowiska dyrektora,
- rekrutacja uczniów do szkół ponadgimnazjalnych.

2. Współdziałanie z Okręgową Komisją Egzaminacyjną w Warszawie

Zadaniem realizowanym przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty określonym w art.31 pkt 8 ustawy o systemie oświaty jest współdziałanie z Okręgową Komisją Egzaminacyjną w Warszawie. W roku szkolnym 2006/2007 wizytatorzy Kuratorium Oświaty uczestniczyli jako obserwatorzy w sprawdzianach i egzaminach zewnętrznych (łącznie **131** osób). Przeprowadzono w tym zakresie 49 porad i konferencji (w tym jedna organizowana przez CKE i CODN).

województwo mazowieckie			
L.p.	Obszary współpracy	Liczba	Komórka, która realizowała zadanie
1	Sprawdzian w szkołach podstawowych	37 wizytatorów	Wydział Kształcenia Podstawowego i Gimnazjalnego, Delegatura Ciechanów, Delegatura Ostrołęka, Delegatura Płock, Delegatura Radom, Delegatura Siedlce,
2	Egzaminy gimnazjalne	38 wizytatorów	Wydział Kształcenia Podstawowego i Gimnazjalnego, Delegatura Ciechanów, Delegatura Ostrołęka, Delegatura Płock, Delegatura Radom, Delegatura Siedlce,
3	Egzaminy maturalne	29 wizytatorów	Wydział Kształcenia Ponadgimnazjalnego i Edukacji Ustawicznej, Delegatura Ciechanów, Delegatura Płock, Delegatura Radom, Delegatura Siedlce,
4	Egzaminy potwierdzające kwalifikacje zawodowe	27 wizytatorów	Wydział Kształcenia Ponadgimnazjalnego i Edukacji Ustawicznej, Delegatura Ciechanów, Delegatura Ostrołęka, Delegatura Płock, Delegatura Radom, Delegatura Siedlce,

5	Narady, konferencje z OKE	48 spotkań	Wydział Wychowania i Kształcenia Specjalnego, Wydział Kształcenia Podstawowego i Gimnazjalnego, Wydział Kształcenia Ponadgimnazjalnego i Edukacji Ustawicznej, Delegatura Ciechanów, Delegatura Ostrołęka, Delegatura Płock, Delegatura Radom, Delegatura Siedlce,
6	Narada organizowana przez CKE i CODN	1 spotkanie	Wydział Kształcenia Podstawowego i Gimnazjalnego,
7	Konsultacje w sprawie skargi absolwenta w związku z trybem składania deklaracji maturalnej w szkole	1 spotkanie	Wydział Kształcenia Ponadgimnazjalnego i Edukacji Ustawicznej,
8	Wydawanie i dostarczenie zaświadczeń i świadectw maturalnych	8 spotkań	Delegatura Ciechanów, Delegatura Płock, Delegatura Radom, Delegatura Ostrołęka, Delegatura Siedlce

3. Inne zadania realizowane w roku szkolnym 2006/2007

Do ważnych zadań realizowanych przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty w roku szkolnym 2006/2007 należą m.in.:

- przeglądy szkół w zakresie bezpieczeństwa – realizacja uchwały 186/2006 Rady Ministrów,
- realizacja programu związanego z dofinansowaniem wycieczek patriotycznych,
- dofinansowanie wypoczynku dzieci i młodzieży, w tym dofinansowanie wypoczynku dzieci i młodzieży z terenów popegeerowskich,
- realizacja zadań związanych z dofinansowaniem podręczników szkolnych i jednolitego stroju uczniów,
- realizacja rządowego programu „Aktywizacja jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych”,
- wspomaganie dzieci romskich,
- analiza formalna wniosków do Stypendiów Prezesa Rady Ministrów i Ministra Edukacji Narodowej,
- przeprowadzenie konkursów i turniejów, w tym konkursów przedmiotowych, tematycznych i interdyscyplinarnych dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjum (kwestie te szczegółowo zostały przedstawione w sprawozdaniu: „Konkursy przedmiotowe dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów województwa mazowieckiego w roku szkolnym 2006/2007”),

- udział w komisjach prowadzących postępowanie na kolejne stopnie awansu zawodowego, w tym przewodniczenie komisjom kwalifikacyjnym na stopień nauczyciela dyplomowanego,
- praca w Komisji Dyscyplinarnej dla Nauczycieli,
- współpraca z Kościołami i Związkami Wyznaniowymi (w bieżącym roku szkolnym odbyło się w tym zakresie 7 spotkań).

Dla jakości sprawowanego nadzoru pedagogicznego i zadań realizowanych przez Mazowieckiego Kuratora Oświaty istotne znaczenie ma współpraca z uczelniami i jednostkami badawczymi. Należą do nich Wydział Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, Instytut Socjologii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego i Akademię Humanistyczną im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusku.

Zakończenie

Zgodnie z § 6. ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2006r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego, wykazu stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych, kwalifikacji niezbędnych do sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także kwalifikacji osób, którym można zlecić prowadzenie badań i opracowywanie ekspertyz (Dz. U. Nr 235, poz. 1703 ze zm.), wyniki nadzoru pedagogicznego sprawowanego nad szkołami i placówkami w województwie mazowieckim w roku szkolnym 2006/2007 i w latach poprzednich oraz wynikające z realizacji podstawowych kierunków polityki oświatowej państwa oraz wytycznych i poleceń, o których mowa w art. 35 ust 2 pkt.1 i 2 ustawy o systemie oświaty wykorzystane zostaną w planie nadzoru pedagogicznego Mazowieckiego Kuratora Oświaty na rok szkolny 2007/2008.

Raport opracowała:
Anna Wesołowska
Dyrektor Wydziału Strategii
Nadzoru Pedagogicznego

Raport zatwierdził:
Grzegorz Tysko
Mazowiecki Kurator Oświaty

